

Otvorenost Sabora

Od obnove Velike vijećnice Sabora naše vrhovno predstavničko tijelo posjećuju grupe posjetitelja i tom prigodom, u dane kada nema zasjedanja, gosti mogu zauzeti zastupničke klupe, dobiti informaciju o povijesti Hrvatskoga sabora i njegovom današnjem djelovanju. Tijekom proteklih godina predstavnici udruga mogli su pratiti sjednice Zastupničkog doma s balkona sabornice, a nakon konstituiranja četvrtog saziva Sabora, to je, uz prethodnu telefonsku najavu, omogućeno i građanima.

Ovih dana gost Sabora bio je Arthur Berger, političar i stručnjak za odnose s javnošću iz Washingtona. Po njegovom pričanju Kongres SAD je otvoren za javnost u radnim prostorima, osim u dvoranama gdje su zasjedanja. Tamo imaju pristup samo članovi Kongresa i senatori, a pojedini građani samo uz posebnu ulaznicu koju im može dati član Kongresa, dakle, broj tih ovlaštenih posjetitelja je vrlo ograničen.

Ured za odnose s javnošću američkog Kongresa ne daje svojim gostima informacije o prošlosti i današnjici najvišeg zakonodavnog tijela. Podsjetimo se koliko traje demokratska parlamentarna tradicija, a da u nas postoji tek jedno desetljeće. Ipak smo nedavno u informativnoj emisiji najmoćnijeg medija čuli pitanje: kada će se nakon Pantovčaka i Banskih dvora otvoriti Hrvatski državni sabor? Odgovor glasi: Sabor već dugo ima širom otvorena vrata za sve zainteresirane, kroz njegovu palaču prošle su tisuće posjetitelja; od pučkoškolaca škole na Kaptolu, do mladeži iz Australije. Otvorenost Sabora je veća nego u najvećoj zemlji demokracije.

Ž. S.

strana

– Uvodnik urednika	2
– Prijedlog deklaracije o Domovinskom ratu (predlagatelj – Klub zastupnika HDZ-a); Dignitet Domovinskog rata i djelovanje tijela državne vlasti Republike Hrvatske, s Prijedlogom deklaracije o temeljnim vrijednostima Domovinskog rata (predlagatelj – Klub zastupnika HSS-a)	3
– Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o novčanim poticajima i naknadama u poljoprivredi i ribarstvu	31
– Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o pravima i dužnostima zastupnika u Hrvatskom državnom saboru	35
– Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona	36
– Prijedlog nacionalnog programa protuminskog djelovanja u Republici Hrvatskoj	48
– Analiza državnog portfelja s elementima strategije upravljanja	54
– Izbori – imenovanja – razrješenja	62

PRIKAZ RADA:

- 45. SJEDNICE ŽUPANIJSKOG DOMA HRVATSKOG DRŽAVNOGA SABORA ODRŽANE 26., 27. I 28. RUJNA 2000.
- 7. SJEDNICE ZASTUPNIČKOG DOMA HRVATSKOGA DRŽAVNOG SABORA ODRŽANE 27., 28. I 29. RUJNA TE 4., 5., 6., 10., 11., 12., I 13. LISTOPADA 2000.

PRIJEDLOG DEKLARACIJE O DOMOVINSKOM RATU (PREDLAGATELJ _ KLUB ZASTUPNIKA HDZ-a), DIGNITET DOMOVINSKOG RATA I DJELOVANJE TIJELA DRŽAVNE VLASTI REPUBLIKE HRVATSKE, S PRIJEDLOGOM DEKLARACIJE O TEMELJNIM VRIJEDNOSTIMA DOMOVINSKOG RATA (PREDLAGATELJ _ KLUB ZASTUPNIKA HSS-a)

Funkcioniranje pravne države _ najbolja afirmacija Domovinskog rata

Temeljna vrijednost Domovinskog rata jest uspostava i obrana državnog suvereniteta i teritorijalnog integriteta Republike Hrvatske, čime su stvorene pretpostavke za djelovanje pravne države i vladavinu prava te zakonito funkcioniranje državnih tijela, kao najbolji način za daljnju afirmaciju dostojanstva Domovinskog rata. To, među ostalim, stoji u Deklaraciji o Domovinskom ratu što su je izglasali zastupnici Zastupničkog doma, velikom većinom glasova, na ovoj sjednici. Pođimo redom.

Potaknuti, kako su obrazložili njihovi predstavnici, sve učestalijim pokušajima politizacije Domovinskog rata te reinterpretacije povijesnih zbivanja u kojima je nastala i obranjena Republika Hrvatska, klubovi zastupnika HDZ-a i HSS-a tražili su da se u okviru posebne točke dnevnog reda raspravlja o Prijedlogu deklaracije o Domovinskom ratu, odnosno o materijalu pod nazivom: »Dignitet Domovinskog rata i djelovanje tijela državne vlasti Republike Hrvatske, a Prijedlogom deklaracije o temeljnim vrijednostima Domovinskog rata.« Zastupnički dom je proveo objedinjenu raspravu

o obje deklaracije (s galerije su je pratili predstavnici Stožera za obranu digniteta Domovinskog rata te udruga proizašlih iz Domovinskog rata) a kao podloga za raspravu zastupnicima su dostavljeni i radni materijali klubova zastupnika te dvije deklaracije koje je nedavno donio Županijski dom – o Domovinskom ratu i o ugrožavanju ustavnopravnog poretka, vladavine prava i djelovanja pravne države (raspravu o tome u Županijskom domu objavili smo u IHS, broj 275, od 10. listopada 2000., strana 20. pod naslovom: »Spriječiti podjele i sukobe«)

Nakon višesatne polemike rasprave u kojoj su se izredale brojne replike i optužbe (umjesto da se drže teme mnogi oporbeni i zastupnici vladajuće koalicije međusobno su se optuživali za lošu gospodarsku i socijalnu situaciju u zemlji, i dr.) predsjednik Doma prekinuo je sjednicu te sazvaio Predsjedništvo Sabora i predsjednike klubova zastupnika. Ni nakon što je postignut konsenzus o potrebi većeg stupnja tolerancije među klubovima i zastupnicima i dogovoreno da će se formirati zajednička radna grupa za izradu prijedloga dokumenta kojim bi se

utvrdile temeljne vrijednosti Domovinskog rata, rasprava nije nastavljena u puno mirnijem tonu. Do kraja se izredalo šezdesetak govornika, nakon čega je, sukladno međustranačkom dogovoru, spomenuta radna grupa predložila tekst Deklaracije o Domovinskom ratu (podržala ga je većina nazočnih zastupnika) kojom Zastupnički dom poziva građane, državne i društvene institucije, sindikate, udruge i medije, a obvezuje sve dužnosnike i državna tijela Republike Hrvatske, da na navedenim načelima štite temeljne vrijednosti i dostojanstvo Domovinskog rata, kao zalag naše civilizacijske budućnosti. Navedeni dokument donosimo u cijelosti.

RASPRAVA



Uvodno se obrativši zastupnicima u Zastupničkom domu predsjednik Doma **Zlatko Tomčić** izvijestio ih je da zbog važnosti teme HRT ovu sjednicu prenosi izravno. O zainteresiranosti javnosti za ovu raspravu sve-

BROJ

277

IHS

30. X. 2000.

doći, kaže, i prisustvo gostiju na gale-riji sabornice – predstavnika Stožera za obranu digniteta Domovinskog rata te udruga proizašlih iz Domovinskog rata. S obzirom na brojne prijave za sudjelovanje u raspravi apelirao je na zastupnike da u svojim istupima nastoje biti konstruktivni.

Prijedlog HDZ-a

Govoreći u ime predlagatelja Kluba zastupnika HDZ-a, **Vladimir Šeks** je naglasio da je cilj njihova prijedloga zaštita vrijednosti, časti i dostojanstva te digniteta Domovinskog rata kao obrambenoga, osloboditeljskog i pravednog rata u kojem je hrvatski narod iskazao svoju odlučnost i spremnost za uspostavu i očuvanje Hrvatske kao samostalne, neovisne, suverene i demokratske države. Podsjetio je na to da je taj rat 1991. godine Hrvatskoj nametnula srpska imperijalna politika, čiji je cilj bio stvaranje »Velike Srbije«, etničko čišćenje i genocid. U tom je ratu poginulo više od 15 tisuća Hrvata, ranjeno više od 30 tisuća (oko 1600 ih je još uvijek na popisu zatočenih i nestalih), a ratna šteta procjenjuje se na 264 mlrd. kuna. Podnijevši ogromne žrtve Hrvatska se obranila, ali to nije zasluga ni jedne političke stranke, naglašava zastupnik. Domovinski rat dobiven je zahvaljujući odlučnosti, hrabrosti i domoljublju hrvatskih vojnika i građana, ali pod vodstvom aktualne državne vlasti i predsjednika Republike dr. Franje Tuđmana.

• Od početka ove godine, upozoravaju zastupnici HDZ-a, počinje sustavna kriminalizacija Domovinskog rata. Naime, u znatnom dijelu medija osvjetljuju se samo njegove tamne strane (stvarne ili navodne, a često i iskonstruirane), a najodgovornije osobe u državi to prešutno toleriraju.

Po riječima zastupnika od početka ove godine počinje sustavna kriminalizacija Domovinskog rata. Naime, u znatnom dijelu medija osvjetljuju se samo njegove tamne strane (stvarne ili navodne, a često i iskonstruirane), a najodgovornije osobe u državi prešutno toleriraju te bjesomučne nasrtaje na čast, dostojanstvo i dignitet Domovinskog rata. Mjesecima su hrvatski časnici, generali i vojnici

izloženi javnom linču, a nitko ih ne štiti od te sustavne zloćudne kampanje koja se vodi protiv njih. Naime, javno ih se proziva da su kriminalci koji trebaju završiti kao ratni zločinci u Haagu, ili lažni invalidi, tako da se stvara dojam da je većina njih pod sumnjom. Kada stožeri za obranu digniteta Domovinskog rata nastoje organiziranim političkim djelovanjem spriječiti to obezvrjeđivanje i demoniziranje Domovinskog rata Predsjednik Republike tvrdi da su polovica njih ozbiljni kriminalci, naziva ih šaćicom prodanih duša, kokošarima, itd. Nije li njegova izjava »da smo na ovim bivšim jugoslavenskim prostorima svi svima krivi i da se svi svima trebaju ispričati«, najdublja povreda povijesne istine i žrtava Domovinskog rata i branitelja; ne radi li se o izjednačavanju srpske imperijalne politike, odnosno agresije na Hrvatsku i oružane pobune u Hrvatskoj, s pravednim žrtvama hrvatskih građana i branitelja, pita zastupnik. Riječ je, očito, o nastojanjima da se redefinira blisku hrvatsku povijest i da se Domovinski rat, kao svetinja Hrvatske, u začetku proglašuje krime- nom i prikaže u nekoj plemenskoj, šovinističko-nacionalističkoj funkciji. Zar bi se hrvatski branitelji i građani trebali ispričati srpsko-crnogorskim četničkim terorističkim bandama koje su žarile i palile po Hrvatskoj, kao da je težnja za stvaranjem vlastite države i ostvarenjem nacionalne slobode zločin?

• Ni mi u HDZ-u nismo protiv toga da se u zakonitom i legalnom postupku utvrđuje odgovornost za eventualno počinjena kaznena djela, ali ne možemo dopustiti da se sve stavlja pod sumnju (pa čak i sama ideja Domovinskog rata i hrvatske države).

Ni mi u HDZ-u nismo protiv toga da se u zakonitom i legalnom postupku utvrđuje kaznena odgovornost bilo koga, ako za to postoji osnovana sumnja, ali ne možemo dopustiti da se sve stavlja pod sumnju (pa čak i sama ideja Domovinskog rata i hrvatske države) i da se ljude unaprijed, bez sudske presude, proglašava krivima. Ne možemo pristati na to da Predsjednik Republike i premijer preuzimaju i ulogu policajca i tužitelja i suca. Sve

to rezultiralo je – kaže – vrlo opasnim polarizacijama u hrvatskom nacionalnom korpusu. Stoga je krajnje vrijeme da Hrvatski državni sabor i svi odgovorni subjekti u javnom i političkom životu prepoznaju pogibe- lji koje prijetе širenjem slike o Domovinskom ratu kao nečem nečas- nom i politički dvojbena, odnosno njegovim svođenjem na međuplemenski sukob i građanski rat na prostorima bivše Jugoslavije, upozorava Šeks.

Na kraju je izrazio uvjerenje da će se nakon ove rasprave napokon staviti točka na upitnost i osporavanje časti, dostojanstva i uloge Domovinskog rata, kao nezaobilazne činjenice s kojom je Hrvatska stupila na pozornicu međunarodno priznatih država, i da će aktualna vlast djelotvorno utjecati na sve one koji ga nastoje obezvrjediti i redefinirati povijesne događaje. Predložio je da se konsuzumom donese zajednička deklaracija o zaštiti ugleda, dostojanstva, časti i digniteta Domovinskog rata, kojom bi se predvidjelo i praktično djelovanje svih političkih čimbenika i tijela vlasti u očuvanju, njegovanju i istinskoj afirmaciji Domovinskog rata, kao jednoga od najsvjetlijih primjera u cijeloj hrvatskoj povijesti.

Prijedlog HSS-a

U ime Kluba zastupnika HSS-a Prijedlog deklaracije o temeljnim vrijednostima Domovinskog rata obrazložio je **Luka Trconić**. Apelirao je na zastupnike da mirno i nepristrano proanaliziraju sve argumente i ispituju ugrožavaju li doista tijela državne vlasti svojim djelovanjem dignitet Domovinskog rata. Izrazio je bojazan da će želja njegova prethodnika ostati samo na papiru, budu li sudionici u raspravi i dalje iskazivati isključivost a ne političku razboritost i tolerantnost bezobzirno i vulgarno obračunavanje s političkim protivnicima ne može se uklopiti u milje demokracije). Po mišljenju zastupnika teške optužbe aktualnoj vlasti da svojim djelovanjem dovodi u pitanje samu bit Domovinskog rata nisu ništa drugo doli pokušaj obračuna s hrvatskom vlašću koja je pobijedila na demokratskim izborima i redefiniranje volje birača. Činjenica je, kaže, da stožeri za obranu digniteta Domovinskog rata niču preko noći u cijeloj Hrvatskoj (počelo je u Splitu) s jednom jedinom tezom da je aktualna hrvatska vlast protiv njih. Nema sumnje da u Hrvatskoj još uvijek ima

• Teške optužbe aktualnoj vlasti da svojim djelovanjem dovodi u pitanje samu bit Domovinskog rata nisu ništa drugo doli pokušaj obračuna s hrvatskom vlašću koja je pobijedila na demokratskim izborima i redefiniranja volje birača.

ljudi i institucija koji nikada nisu iskreno doživjeli hrvatsku državu, ali pretjeralo se s optužbama da je aktualna vlast, koja je dobila povjerenje naroda, zapravo lučonoša takvih shvaćanja, kaže Trconić. Stvari su, očito, otišle predaleko kad se čak i generali Hrvatske vojske pojavljuju na političkoj sceni, što sasvim sigurno nije dobro. Ako nedavni proglas HDZ-a, u kojem stoji da ova vlast svjesno slabi snage i suverenitet hrvatske države, da je komunizam već na djelu i druge užasne optužbe doista izražava stavove HDZ-a, teško ćemo naći zajednički jezik, konstatirao je u nastavku. Naime, HSS je taj proglas doživio kao tešku uvredu (ta stranka bi prva bila protiv povratka bauka komunizma). Uostalom, zar SDP nije kao i ostale parlamentarne stranke sudjelovao u stvaranju ove države?

• Dignitet Domovinskog rata brani se upravo funkcioniranjem pravne države.

Po riječima zastupnika Domovinski rat je toliko veličanstven da ga ništa ne može ugroziti (konačnu ocjenu dat će povijest). Naime, stvaranjem samostalne i suverene hrvatske države, u međunarodno priznatim granicama, ostvarena je vjekovna težnja hrvatskog naroda za vlastitom državom i riječ je o legitimnoj obrani te države. Dignitet Domovinskog rata brani se upravo funkcioniranjem pravne države, napominje Trconić. To ne znači da državna tijela ili pojedinci, pa i premijer i Predsjednik Republike, ne mogu pogriješiti ili dati neodmjerene izjave koje nekoga mogu iritirati, ali to nikome ne daje pravo da iz toga izvlači generalni zaključak da ova vlast svjesno radi na uništenju Hrvatske (to su monstruozne optužbe). Stoga bi donošenje Deklaracije o temeljnim vrijednostima Domo-

vinskog rata zapravo značila jednu katarzu. To bi bilo ohrabrenje da prevladamo ovu ozbiljnu političku krizu i okrenemo se stvarnim problemima, odnosno rješavanju socijalnih i gospodarskih problema, zaključio je Trconić.

Stajališta Odbora za ratne veterane

U raspravu se uključio Đuro Dečak, izvjestitelj Odbora za ratne veterane. Izvijestio je zastupnike da su se članovi tog radnog tijela suglasili s uvrštenjem ove točke u dnevni red Zastupničkog doma, ali su zahtijevali da se utvrdi točan termin održavanja rasprave zbog ozbiljnosti teme i velikog broja zainteresiranih za njeno praćenje (npr. predstavnici Stožera za obranu digniteta Domovinskog rata te udruga proizašlih iz Domovinskog rata). Na sjednici Odbora podržana je – kaže – ideja o donošenju Deklaracije o zaštiti dostojanstva Domovinskog rata koja će biti izraz zajedničkih stajališta i nastojanja svih političkih subjekata za postizanjem maksimalnog stupnja konsenzusa (ozbiljnost problematike ne dopušta stranački i razjedinjeni pristup).

Po riječima izvjestitelja Odbor je pledirao da se rasprava u Zastupničkom domu provede bez naglašenih tenzija, imajući u vidu da politizacija i naglašena ideologizacija o ovoj temi najviše šteti samom dignitetu Domovinskog rata, a time i Republici Hrvatskoj. S obzirom na opredjeljenje o donošenju zajedničke deklaracije, s čime su se suglasili i predlagatelji, na sjednici tog radnog tijela nije se raspravljalo o sadržaju predloženih dokumenata. Umjesto toga, Odbor je sugerirao Zastupničkom domu da, na temelju mišljenja i prijedloga iznesenih u raspravi te postavki iz dvaju ponuđenih dokumenata i priloženih radnih materijala, izradi prijedlog teksta zajedničke Deklaracije o zaštiti Domovinskog rata (trebalo bi ga sačiniti povjerenstvo sastavljeno od predstavnika svih klubova zastupnika Zastupničkog doma Hrvatskoga državnog sabora).

Kome je u interesu politizacija i radikalizacija prilika?

Damir Kajin, glasnogovornik Kluba zastupnika IDS-a, izrazio je čuđenje da se o nečemu tako neupitnom kao što je to Domovinski rat danas donose rezolucije i deklaracije, koji-

• Ne mogu se isticati samo tamne strane obrambenog rata, ali Vlada ne može ostati nijema na događanja u Gospiću, Pakračkoj poljani, Ahmićima ili na razgovor koji je bio vođen u Karađorđevu ili Tikvešu.

ma se ovaj Dom još jednom mora dokazivati u svojim političkim ili domoljubnim opredjeljenjima (iako su mnogi zastupnici bili i djelatno angažirani u Hrvatskoj vojsci). U nastavku je konstatirao da je od uhićenja tzv. gospićke skupine Hrvatska u latentnom stanju političkog nemira koji je za nju krajnje besperspektivan jer, zahvaljujući takvoj atmosferi, gubi šansu za ozbiljniji gospodarski preokret. U ovoj zemlji svi pričaju o generalima, o Haagu, o tajnim službama, što su nesumnjivo ozbiljne stvari, ali građani primarno brinu o tome kako preživjeti (svaki deseti živi s oko 600 a svaki treći s iznosom od 1200 kuna), napominje zastupnik i pita: »Kome je u interesu jedna takva militantna politizacija i radikalizacija prilika u Hrvatskoj kojoj se ne vidi kraja?«. Kako reče, HDZ je, zadržavši utjecaj u nekim skupinama (možda i u onim braniteljskim koje će ove godine iz Proračuna dobiti znatno manje novca nego lani) očito procijenio, da je danas pravi trenutak za »prijevremene izbore i promjenu vlasti koja će, u protivnom, Hrvatsku izbrišati sa zemljovid«. Svjesni smo toga da se javnost ne treba plašiti ovakvih političkih eskapada, ali se zato mora plašiti socijalnih nemira, upozorava Kajin. Slaže se, inače, s tim da se ne mogu isticati samo one tamne strane obrambenog rata, ali drži da Vlada ne može ostati nijema na događanja u Gospiću, Pakračkoj poljani, Ahmićima ili na razgovor koji je bio vođen u Karađorđevu ili Tikvešu. Danas čak i generali progovaraju zbog kriminalizacije Domovinskog rata i to rječnikom koji bi više odgovarao političkim skupovima, kaže zastupnik. Ne smatra, međutim, kriminalizacijom traženje odgovora na pitanje npr. gdje je u listopadu 1991. nestalo više desetaka lojalnih gospićkih Srba; što se dogodilo u Pakračkoj poljani ili zašto je nakon »Oluje« spaljeno više tisuća kuća. Iza povika o kriminaliza-

ciji Domovinskog rata zacijelo stoji i nezadovoljstvo mnogih reduciranjem proračunskog novca, tvrdi zastupnik (nameće se pitanje je li točno da ima 600 tisuća branitelja).

Neprihvatljivo je, kaže, da su neki s druge strane koji su rušili i palili po Hrvatskoj u međuvremenu abolirani, dok se neke od onih koji su je branili danas penalizira. Nema sumnje – kaže – da je Domovinski rat bio legitiman i obrambeni, pa to više žalosti činjenica da prave žrtve ovog rata i dalje žive na marginama podnošljivog i da ih se pokušava instrumentalizirati. Međutim, građani, kao ni ova vlast, nisu ni pomislili dovesti u pitanje Domovinski rat koji je afirmirao hrvatsku državu, ali isto tako neće prihvatiti niti nametnutu instrumentalizaciju tih tema. Naime, s podjelama koje netko pokušava nametnuti ne može se graditi budućnost i bolji život.

Ispravljajući krivi navod zastupnika Trconića **Ljubo Česić – Rojs** je pojasnio da »za progone ne krivi sve iz nove hrvatske Vlade, nego samo pojedince«. Kako reče, ono što je na svojoj koži proživio od 3. siječnja ne bi poželio ni najvećem neprijatelju (svakih par dana zovu ga na informativne razgovore, uz policijsku pratnju i dr.). Replicirajući zastupniku Kajinu naglasio je da Hrvatska vojska nije bila ni u kakvoj avanturi u BiH, već je branila goloruki hrvatski narod napadnut od velikosrpskog agresora, a ujedno i hrvatsku državu.

»Ja ne prozivam niti jednog ratnika, ali prozivam, a to ću činiti i ubuduće, hrvatsku politiku koja je odgovorna za tu avanturu« rekao je **Damir Kajin**. U prilog tome spomenuo je da je na radnom sastanku užeg tima u svom uredu, 5. travnja 1991., Tuđman spomenuo podjelu Bosne i Hercegovine i granicu na Vrbasu.

Deklaracija o temeljnim vrijednostima Domovinskog rata koju predlaže Klub zastupnika HSS-a počiva na principima traženja pravednog mira gdje će granica između dozvoljenog i nedozvoljenog biti jasno zacrtana i naznačena, naglašava **dr. Josip Torbar (HSS)**. Na taj se način želi otežati svaki pokušaj lova u mutnom koji bi iz postojećih napetosti u društvu stvarao nove. Po riječima zastupnika u prijedlogu tog dokumenta koji je predočen zastupnicima, naglašava se da je Hrvatska vodila obrambeni rat čije vrijednosti treba priznavati i zaštititi radi homogenizacije narodnog teritorija i ljudi koji žive na hrvatskoj zemlji. Kako reče, cilj nam mora biti da nas svijet prihvati po kon-

struktivnom doprinosu mirnim rješenjima koja će stabilizirati naše područje, da se ne dogodi da ono destabilizira nas. Bude li se sve više proširivalo optužbe proizašle iz prošlih djela i nedjela, bit će sve teže razlikovati stupanj odgovornosti, napominje zastupnik. Zbog toga treba smiriti strasti i uzburkanu političku atmosferu te jačati postignutu slobodu na principima pravne države. Upravo zato Hrvatska mora suditi i osuditi svaku povredu humanitarnog prava koja ugrožava njeno priznanje kao pravne države utemeljene na čovječnosti, pravici i slobodi, zaključio je Torbar.

Pokušavaju se reinterpreirati povijesni događaji

Potaknut navodima zastupnika Kajina koji je, među ostalim, spomenuo da su hrvatski reprezentativci potpisali peticiju za obranu digniteta Domovinskog rata, **dr. Ivo Sanader**, glasnogovornik Kluba zastupnika HDZ-a je izjavio: »Nije bitno tko je i kako potpisao tu peticiju nego to da se Hrvatska nalazi u stanju visoke napetosti. Naime, nova vlast u proteklih osam mjeseci nije uspjela riješiti niti jedan gospodarski i socijalni problem već ih je produbila, a pri tome je politički ispolarizirala hrvatsku javnost. Činjenica je, kaže, da je tema Domovinski rat, koji spada u najsajnije stranice hrvatske povijesti, i obrana njegova digniteta u koji zasigurno nitko u ovom Saboru ne sumnja, trenutno u Hrvatskoj tema par excellence. Očito se radi o nastojanju da se reinterpretiraju povijesni događaji o čemu svjedoče i tvrdnje da su svi svima krivi, da je Hrvatska bila agresor u BiH ili premijerova izjava na dan uhićenja u Gospiću »da su počela uhićenja zločinaca i kriminalaca«. Govori se o tome da je kriminalizacija Domovinskog rata isforsirana tema, kao da nije isforsirano stalno spominjanje crne strane rata – zločina, paleža i ubojstava. Tih je slučajeva bilo, ali oni su procesuirani (one koji nisu treba procesuirati) i to ne treba stavljati u prvi plan, kaže zastupnik.

• Nova vlast u proteklih osam mjeseci nije uspjela riješiti niti jedan gospodarski i socijalni problem već ih je produbila, a pri tome je politički ispolarizirala hrvatsku javnost.

Podsjetio je na to da postoji definicija ratnog zločina prema međunarodnim konvencijama te da ratni zločini ne zastarijevaju (»u Saboru treba otvarati temu ratnih zločina u Jasenovcu, Bleiburgu i svim znanim i neznanim jamama u koje su bacane stotine tisuća hrvatskih ljudi«). Kako reče, HDZ je za suradnju s Haaškim tribunalom i za procesuiranje svakog ratnog zločina na individualnoj osnovi, pa i onog koji se dogodio kasnije (1995.), ali smatra da nova vlast mora pokrenuti pitanje odgovornosti i za zločine počinjene od 1991. (od Vukovara do Dubrovnika, od Škabrnje do Čelija) za koje još nitko nije odgovarao. Upravo zato jer su inzistirali na tome imali su, kaže, problema s Međunarodnom zajednicom. Ne hvataju ni generalizirane optužbe, odnosno činjenicu da se o proteklih deset godina HDZ-ove vladavine govori kao o izgubljenim godinama za Hrvatsku. U tom kontekstu spomenuo je izjavu ministra obrane kako je HDZ zaprljao Hrvatsku vojsku, premijerovu izjavu talijanskom dnevniku L'Unita da je HDZ pod istragom, itd. Riječ je, kaže, o 10 povijesnih godina za Hrvatsku, a za naše propuste platili smo račun 3. siječnja.

• Proteklih deset godina bile su za Hrvatsku povijesne godine, a za naše propuste platili smo račun 3. siječnja.

U zaključnom dijelu izlaganja konstatirao je da su polarizacija i nove podjele najveće zlo koje se Hrvatskoj može dogoditi te da treba zaboraviti na stranačka prepucavanja kad je riječ o pitanjima od nacionalnog interesa. Napomenuo je da podržava prijedlog predlagatelja da se nastoji postići konsenzus oko zajedničkog teksta Deklaracije o zaštiti dostojanstva Domovinskog rata.

Dubravka Horvat (SDP) reagirala je na njegovu tvrdnju da je ova vlast nagomilala i produbila socijalne i gospodarske probleme. Napomenula je da se, naprotiv, cijelo vrijeme nastoje riješiti i rješavaju zatečeni problemi. Ne smatram da političku scenu polariziramo mi, nego upravo oni koji bi na taj način htjeli zataškati ovo teško gospodarsko naslijeđe i skrenuti pažnju na nešto drugo, rekla je zastupnica.

Dr. Sanader je podsjetio na činjenicu da nakon 3. siječnja u Hrvatskoj ima puno više nezaposlenih nego ranije, da nema ni govora o najavljenom smanjenju stope PDV-a, da su poskupjeli benzin i struja, da mirovine kasne, itd. Dodao je i to da je u proteklih deset godina, doduše, bilo političkih prepirki i u Saboru i u javnosti, ali da nikad nije vladala takva napetost i polarizacija kao danas, bez obzira na to što je ono bilo puno teže razdoblje.

Vlada u nemogućim uvjetima rješava zatečene probleme

Dragica Zgrebec (SDP) primijetila je da je u samo 8 mjeseci nova vlast uspjela uvesti Hrvatsku u Svjetsku trgovinsku organizaciju i u Partnerstvo za mir, vratiti dug veći od 3 mlrd. kuna iz Državnog proračuna (više od milijardu kuna Hrvatskog mirovinskog osiguranja i više od 2 mlrd. kuna Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje), zatim osigurati sredstva za isplatu dječjeg doplatka, uvesti porezne olakšice, smanjiti dužnosničke plaće za oko 30 posto, povećati neoporezivi dio osnovice poreza na dohodak, smanjiti doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, te kamatne stope i carine, isplatiti osiguranu štednju u iznosu od 2,4 mlrd. kuna, uvesti mjere za poticanje izvoza, te osigurati povoljne kredite za gospodarstvo na područjima od posebne državne skrbi, itd.

Na njene riječi nadovezao se **mr. Marin Jurjević (SDP)** napomenom da je ovo vrlo efikasna Vlada koja vrlo brzo, u gotovo nemogućim uvjetima rješava brojne probleme. Primjerice, produljen je rok uplate PDV-a s 10. na zadnji dan u mjesecu, što je taj porez objektivno smanjilo za 2 posto, a od 1. siječnja iduće godine ukida se taj porez na organizirane turističke dolaskе iz inozemstva, uvedena je tzv. plava nafta (jeftinije gorivo za ribare), itd. Po riječima zastupnika bruto društveni proizvod je u proteklih osam mjeseci povećan sa minusa 0,3 na plus 3, 8 posto, rast industrijske proizvodnje iznosio je u kolovozu 3,2 posto, a rast prometa u trgovini na malo 17,5 posto. U samo 8 mjeseci država je uspjela vratiti gotovo 93 posto naslijeđenih dugova, povećati devizne rezerve sa 2,8 na 3,5 mlrd. američkih dolara, itd.

Dr. Ivo Sanader ostao je pri tvrdnji da je Hrvatska nakon 3. siječnja u

puno dubljim gospodarskim i socijalnim problemima nego što je bila prije izbora, te da je nova vlast dovela zemlju u polarizaciju na političkom planu. Podsjetio je i na činjenicu da je početkom godine ponovno odgođena primjena novog Zakona o dječjem doplatku koji je HDZ donio još prošle godine i prema kojem će dječji doplatak primati i djeca nezaposlenih i poljoprivrednika. Tek nakon velikog pritiska javnosti i na inzistiranje HDZ-a taj se propis – kaže – jesenas počeo primjenjivati.

Dubravka Horvat demantirala je Sanaderovu tvrdnju o kašnjenju mirovina napomenom da isplata preko tekućih računa počinje već sutra. A što se tiče podatka o broju nezaposlenih, izrazila je mišljenje da su vjerojatno evidentirani i oni koji već godinama ne primaju plaću.

Posljedice politike HDZ-a još će se dugo osjećati

Budući da je zastupnik Sanader jasno rekao kako ne dvoji oko toga da u ovoj sabornici ne postoji nitko kome Domovinski rat nije svet, očekujem javnu ispriku autora proglašavanja HDZ-a u kojem se aktualna hrvatska vlast naziva antihrvatskom i komunističkom – rekao je **Željko Malević**. Nije točno, kaže, da je 3. siječnja ove godine plaćena cijena za lošu politiku koju je vodio HDZ. Naime, još će se dugo plaćati dugovi po toj osnovi i ovaj će narod, a i neki od eksponata bivše vlasti, snositi posljedice i na druge načine, a ne samo politički, zaključio je. **Dr. Sanader** je izjavio da se HDZ ne mora ispričavati za svoju izjavu onima koji 25. lipnja 91. nisu glasovali za Ustavnu odluku o samostalnosti i suverenosti Republike Hrvatske. A ono što smo mi vama ostavili 3. siječnja 2000. i što ste vi nama ostavili početkom svibnja 1990. razlikuje se kao nebo i zemlja, dometno je.

Replicirajući Sanaderu **dr. Zdenko Franić (SDP)** je podsjetio na činjenicu da je hrvatska država napravila ono što se nisu usudile ni gospodarski mnogo jače države. Naime, smanjila je dio posebnih poreza na promet naftnim prerađevinama usprkos enormnom poskupljenju cijena nafte na međunarodnom tržištu te opasnosti da će se Državni proračun puniti manjim tempom nego što je to poželjno.

Točno je da je HDZ donio Zakon o dječjem doplatku ali nisu bila osigu-

rana sredstva ni tehnički preduvjeti za njegovu primjenu, napomenuo je **Dino Debeljuh (IDS)**. Kako reče, posebno je licemjerno od gospodina Sanadera, kao predstavnika stranke koja nikada nije pokazala senzibilitet prema umirovljenicima da danas, kad su mirovine prvi puta krenule 13. u mjesecu, tvrdi da se kasni s isplatom (za vrijeme HDZ-a isplaćivale su se tek krajem mjeseca).

Replicirajući zastupnici Zgrebec **Ivan Šuker (HDZ)** je podsjetio na to da je prije nepuna tri mjeseca, prilikom rasprave o izvješću o javnom dugu Republike Hrvatske, konstatirao da je taj dug u proteklih 9 godina smanjen za 630 mln. dolara, (unatoč ratnim nedaćama, naoružavanju Hrvatske vojske i dr.). U nastavku je naveo da se u prvih deset ovogodišnjih mjeseci zaduženje povećalo na 12,5 milijuna proračunski manjak iznosio je 7,5 mlrd., javni dug za prvih šest mjeseci povećan je za 4 mlrd, itd. Prema biltenu Hrvatske narodne banke cijene na malo skočile su u tom razdoblju za 5,4 posto, a proizvođačke cijene za 9,5 posto. Spomenuo je i poskupljenje benzina za 55 posto i struje za 25 posto, što je itekako veliki udar na standard.

Dragica Zgrebec zamjerila je Šukeru da, govoreći o proračunskom manjku za polugodišnje poslovanje nije spomenuo da je time pokriven i proračunski manjak iz 1999. godine. Naime, tada je utvrđeno milijardu kuna mjenica koje dopijevaju u 2000. godini, zatim 9,4 mlrd. kuna unutrašnjeg duga i deficit koji je iskazan s više od 2 mlrd. kuna. Osim toga, cijene na malo i proizvođačke cijene već su u siječnju počele rasti. **Ivan Šuker** je pojasnio da nije govorio o proračunskom manjku za šest nego za 10 mjeseci. Po njegovim riječima hrvatska država je 1990. godine naslijedila daleko katastrofalniju situaciju od ovih 3,6 mlrd. koje su, uostalom, uredno planirane u Državnom proračunu i bit će vraćene. Činjenica je da ove godine Hrvatska nije dostigla bruto društveni proizvod iz 1990. godine, konstatirao je **Damir Kajin**. Tome su, dakako, pridonijele ogromne ratne štete, ali i sve ono što je karakteriziralo politiku proteklih 10 godina, zaključio je. **Ivan Šuker** je pripomenuo da je društveni bruto proizvod 90. bio 8 posto manji nego 80. (1995. smo još vraćali 60-ak mln. dolara duga za Obrovac).

Mladen Godek (HLSL) prigovorio je predsjedatelju da dopušta zastupnicima da se previše koriste institutom replike (replika na repliku) što nije u skladu s Poslovníkom i utječe na (ne)djelotvornost rada na sjednici. I **Đuro Dečak (HDZ)** je izrazio bojazan da će se, nastavi li se ovakav tijek sjednice, »razvodniti suština stvari«. Zamolio je predsjedatelja da usmjeri raspravu onako kako je to predviđeno dnevnim redom, uz napomenu da su zastupnici danas pod budnim okom hrvatske javnosti i Stožera za obranu digniteta Domovinskog rata.

Nije točno da je Vlada donijela odluku o primjeni Zakona o dječjem doplatku od 1. listopada ove godine pod pritiskom, negodovala je **Dragica Zgrebec**. Ta je odluka donesena sukladno zaključku ovog Doma, da se tijekom godine nastoje pronaći sredstva za tu isplatu (i HDZ-ova Vlada je dva puta prolongirala primjenu ovog zakona). Što se, pak, tiče nedoumica oko toga što je 90. godine ostavljeno novoj vlasti trebalo bi imati u vidu procijenjenu vrijednost poduzeća u pretvorbi i utvrđene ratne štete, rekla je zastupnica.

Nakon apela predsjedatelja da se sudionici u raspravi drže teme dnevnog reda kako bi rad Parlamenta bio što produktivniji, za riječ se javio **Stjepan Henezi (SDP)** kojega je zasmetalo ograđivanje predstavnika Kluba zastupnika HDZ-a od Deklaracije o suradnji s Haaškim sudom. Kako reče, ne spori pravo političke stranke da se odredi prema tom dokumentu, ali podsjeća na to da je on donesen u Hrvatskom državnom saboru upravo radi utvrđivanja pravila ponašanja između Haaškog tribunala i Republike Hrvatske. Ustvrdio je, nadalje, da su Hrvai koji su osuđeni i oni protiv kojih se vodi proces u Haagu tamo bili prije donošenja ove Deklaracije.

Za ispravak netočnih navoda gospodina Sanadera javila se i **Milanka Opačić (SDP)**. Citrala je točku 1. Ustavne odluke o razdruživanju Republike Hrvatske od ostalih republika bivše SFRJ iz 1991. koju je predložio i za koju je glasao Klub zastupnika SDP-a. Po riječima **Vladimira Šeksa** SDP – SKH je 1991. podržao Deklaraciju o suverenosti i samostalnoj Hrvatskoj, ali su zastupnici te stranke napustili sabornicu prilikom glasovanja o Ustavnoj odluci u suverenosti i samostalnosti Republike Hrvatske. Raz-

log – nije prihvaćen njihov amandmanski zahtjev da se odmah pokrene postupak njena udruživanja s ostalim republikama bivše Jugoslavije. To je potvrdio i **dr. Ivo Sanader**.

• Sama činjenica da postoji suverena i samostalna Republika Hrvatska najbolja je zaštita digniteta Domovinskog rata.

Mr. Mato Arlović, predsjednik Kluba zastupnika SDP-a pojasnio je da se nije radilo o amandmanu, nego da je SDP tada predložio donošenje ustavne odluke o pokretanju postupka razdruživanja Republike Hrvatske od SFRJ i udruživanja u Savez suverenih republika.

Nitko ozbiljan ne dovodi u pitanje legitimitet Domovinskog rata

Naš prijedlog odluke o razdruživanju sa SFRJ i mogućem udruživanju republika bio je u skladu s odlukom donesenom na referendumu, a vaš nije i zbog toga nismo mogli glasovati zanj» (svatko je glasao za svoju odluku).

U nastavku je rekao da su njegovi stranački kolege začuđeni činjenicom da je ova tema uopće došla na dnevni red, jer za njih uopće nije upitno da je Domovinski rat izraz nacionalnog i građanskog otpora velikosrpskoj politici, i istodobno sredstvo kojim je hrvatski narod iskoristio svoje prirodno pravo da obrani svoju slobodu te društvenu i državnu zajednicu. Sama činjenica da postoji suverena i samostalna Republika Hrvatska najbolja je zaštita digniteta Domovinskog rata, kaže Arlović. Po njegovim riječima za esdepeovce uopće nije dvojbeno da bi itko ozbiljan u zemlji, pa ni Međunarodna zajednica, dovodio pod upit legalitet i legitimitet Domovinskog rata. O tome, kaže, najbolje svjedoči činjenica da je Hrvatska danas priznata u svijetu kao samostalna i suverena država, postala je članicom Partnerstva za mir i WTO-a, sadorski zastupnici su članovi Skupštine NATO-a, u rujnu je kod nas zasjedao najveći skup predstavnika parlamenata u ovom dijelu Europe, itd. Sve je to priznanje ovoj zemlji i rezultatima Domovinskog rata koji je velika povijesna činjenica i vrednota ovog naroda, zaključio je.

To, međutim, ne znači da se u tom ratu nisu mogla dogoditi i djela koja imaju karakter prekršaja ili možda čak i krivične odgovornosti. Pitanje odgovornosti za takva djela, međutim, moramo razmatrati odvojeno kako bismo zaštitili čitavu plejadu branitelja koji su išli u Domovinski rat s najplemenitijim idejama. Na istražnim tijelima i na sudovima je da utvrde ima li dokaza, a ako nema, osumnjičenicima treba omogućiti da se brane i da dokažu svoju nevinost. Na to nas ne obvezuje samo suradnja s Haaškim sudom i međunarodne konvencije koje je Hrvatska ratificirala, nego naš vlastiti Ustav i branitelji koji su se borili za samostalnu, suverenu i demokratsku Hrvatsku u kojoj će biti vladavina prava. Samo izgradnjom suvremenog demokratskog društva odnosno kroz razvoj demokratskih institucija možemo dokazati da je Domovinski rat bio itekako svrhovit. Dobro je, kaže, da su se pojavili stožeri za obranu digniteta Domovinskog rata koji izražavaju stajalište grupe građana. Podsjetio je, međutim, da je svega nešto više od 25 posto hrvatskih branitelja učlanjeno u udruge. Većina ih, znači, nisu članovi udruge i ne pišu proglase, ali s pravom zahtijevaju da im se pomogne u ostvarivanju njihovih zakonskih prava i stvaranjem gospodarsko-socijalnih uvjeta za razvitak u ovoj zemlji.

• Pitanje odgovornosti za eventualno počinjena kaznena djela moramo razmatrati odvojeno, kako bismo zaštitili čitavu plejadu branitelja koji su išli u Domovinski rat s najplemenitijim idejama.

U nastavku je primijetio da ga neke od teza koje je iznio kolega Šeks podsjećaju na njegovu knjigu »Verbalni delikt«. Primjerice, premijer nije izjavio to što mu se imputira već je dio njegovih riječi izvučen iz konteksta. Na kraju se založio za smirivanje tenzija i tolerantnu i razumnu raspravu o ovoj temi. Domovinski rat moramo štiti time što ćemo razvijati slobodu, demokraciju i uvjete za bolji život svih naših građana, zaključio je na kraju.

Nije točno da nitko od vlasti ne ugrožava dignitet Domovinskog rata, izjavio je **Vladimir Šeks**. To najbolje

potkrepljuje izjava Predsjednika Republike u novosadskom listu »Vojvodina«, da su Hrvatima bili krivi svi Srbi i Muslimani, Srbima svi Hrvati i Muslimani, itd., a da ustvari nitko nikome nije bio kriv jer je na djelu bila pogrešna politika koja je počivala na ideji kako na ruševinama Jugoslavije treba stvarati veliku Hrvatsku i veliku Srbiju.

• *Haag pakuje Hrvatskoj krivnju putem Ahmića, poput NDH (do jučer je to bio Jasenovac), a sve je inscenirano od englesko-francuskih obavještajnih službi s namjerom da se proglasi međunarodnim sukobom, odnosno da se velikosrpsku agresiju pretvori u građanski rat.*

U svom ponovnom javljanju **dr. Ivo Sanader** je primijetio da se zastupniku Arloviću, očito, »omaklo« da osumnjičeni za ratne zločine moraju dokazivati da su nevinini (to je u pravnoj državi zadatak pravosuđa). Naime, prema našem kaznenom postupku onaj tko je optužen bez dokaza mora imati mogućnost da i sam dokazuje svoju nevinost. Po riječima **dr. Ante Kovačevića (HKDU)** Haag ne priznaje nikakvu liniju razgraničenja. To potvrđuje i presuda Tihomiru Blaškiću koji je dobio 45 godina zatvora, iako nije utvrđeno da je počinio zločin. Tom presudom izravno je optužena i Republika Hrvatska za međunarodni sukob u BiH. Kako reče, Haag pakazuje Hrvatskoj krivnju putem Ahmića, »alia NDH« (do jučer je to bio Jasenovac), a sve je inscenirano od englesko-francuskih obavještajnih službi s namjerom da se proglasi međunarodnim sukobom, odnosno da se velikosrpsku agresiju pretvori u građanski rat.

Naš Ustav priznaje isključivo osobnu odgovornost

Mr. Arlović je napomenuo da naš Ustav priznaje isključivo osobnu odgovornost. Doduše, u dokumentima Haaškog suda nema kolektivne odgovornosti, ali u obrazloženju presuda i optužnica mogu se naći takve naznake. Vladajuća koalicija neće i ne može pristati na to da se Hrvatskoj

sudi kao državi ili da se sudi Domovinskom ratu kao pravu i sredstvu za obranu te države i njene slobode, niti bilo kojoj akciji koja je dovela do uspostave punog suvereniteta i pravnog integriteta Republike Hrvatske.

• *Vladajuća koalicija neće i ne može pristati na to da se sudi Hrvatskoj kao državi ili Domovinskom ratu kao pravu i sredstvu za obranu te države.*

U raspravu se uključio **Milan Kovač (HDZ)**, rekavši da je od predstavnika Kluba zastupnika vodeće stranke vladajuće šestorke očekivao da će bar pokušati odgovoriti na zahtjeve Stožera za obranu digniteta Domovinskog rata, ili na argumentirane stavove HDZ-a izražene kroz prijedlog zastupnika Šeksa. Na vaš proglas su odgovorili sami vaši članovi pa nema potrebe da i ja to činim, rekao je. Dodao je još da su materijal Stožera za obranu digniteta Domovinskog rata zastupnici tek dobili na klupe.

Točni su navodi gospodina Arlovića da je i Ustav bivše Jugoslavije, a i SR Hrvatske iz 1974. godine, definirao Hrvatsku kao državu i jamčio joj pravo na samoodređenje, rekao je **Drago Krpina (HDZ)**. Međutim, ondašnja komunistička vlast u Hrvatskoj nije djelovala u skladu s tim, o čemu svjedoči izjava tadašnjeg predsjednika CK SKH Ivice Račana u »Vjesniku« da će partija, ako treba, i armijom braniti Jugoslaviju i socijalizam. Osim toga, taj isti gospodin je – kaže – 89. godine proglasio HDZ strankom opasnih namjera zbog proglasa u kojem je bilo istaknuto pravo hrvatskog naroda na samoodređenje, pozivajući se na Ustav iz 74.

Krpina zamjera Arloviću i na tvrdnji da nema ničeg spornog oko Domovinskog rata. Nije li sporno to da Predsjednik Republike nije reagirao na izjavu stanovitog Panića »da su za granice u ovom ratu ratovali luđaci«, pita zastupnik.

Mr. Arlović mu je odgovorio da u vrijeme koje spominje Račan nije bio predsjednik CK, ali da su, zahvaljujući njemu i njegovim kolegama, u Hrvatskoj stvoreni uvjeti za održavanje prvih višestranačkih izbora. Podsjetio je i na činjenicu da proces

borbe za slobodu i demokraciju u Hrvatskoj datira od ranije, prije nego je nastao HDZ i uključio se u tu borbu. »Davno prije je započela ta borba, vi ste joj se priključili i voljom naroda dobili pravo da je 90-te nosite kao većinska stranka, a mi kao opozicija (u tom pogledu svatko ima svoju odgovornost i svoje zasluge).

Iz izlaganja gospodina Arlovića doista proizlazi kao da nema niti jednog razloga za zabrinutost i upitnost oko tretmana i pozicije Domovinskog rata u Hrvatskoj, primijetila je **dr. Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)**. S druge strane, postoje brojne udruge branitelja i stradalnika Domovinskog rata koje su i ranije slale zastupnicima svoje zahtjeve. Izrazila je čuđenje što Klub zastupnika SDP-a u tim tekstovima i u reakcijama branitelja nije pronašao razloge za jednu ozbiljnu raspravu o ovoj temi. Predsjednik Doma **Zlatko Tomčić** dometnuo je da su i Zastupničkom domu pristizali svi ti dokumenti. Pojasnio je, također, da je na sastanku s predstavnicima udruge i predsjednicima klubova zastupnika parlamentarnih stranaka dogovoreno da se provede ova rasprava.

Nije točno da se ne preudicira krivnja uhićenika

Vladimir Šeks opovrgao je Arloviću tvrdnju da se krivnja osumnjičenih za ratne zločine ne preudicira unaprijed. Citirao je izjavu premijera Račana od 13. rujna u kojoj kaže da »ne očekuje nemire zbog uhićenja u Gospiću (riječ je o osobama osumnjičenim za ubojstvo Milana Levara) jer ne misli da će itko normalan u ovoj zemlji prosvjedovati zbog ratnih zločinaca i kriminalaca«. Napomenuo je, također, da je u odgovoru na zastupničko pitanje s tim u svezi ministar Ivanišević priznao da je time predsjednik Vlade prekršio Ustav.

Potaknut izlaganjem zastupnika Krpine **Ivan Ninić (SDP)** je ocijenio da je Račan, govoreći o stranci opasnih namjera, bio dalekovidan. Naime, dok su se dragovoljci borili i ostvarili samostalnu hrvatsku državu, HDZ-ova vlast je onima podobnim omogućila pljačku i pretvorbu, što je i uzrokovalo sadašnje probleme. **Dragica Zgrebec** je primijetila da Krpina ne spočitava Račanu prvi put ovu konstataciju, ali da je ona istrgnuta iz konteksta njegove izjave. Napomenula je, također, da je Račan izabran za predsjednika CK tek u prosincu 1989.

i da je njegov prvi potez bilo nastojanje da se raspišu višestranački izbori.

Ocijenivši neproduktivnom dosadašnju raspravu predsjednik Tomčić je upozorio zastupnike da će, nastave li s replikama, prekinuti sjednicu i savzati na dogovor predsjednike klubova zastupnika. **Drago Krpina** je konstatirao da je Ninićeva izjava na tragu izjave Ivice Račana, da se protiv HDZ-a vodi istraga, što pridonosi radikalizaciji hrvatske političke scene (»ako znate bilo kojeg pojedinca koji je sudjelovao u pljački dužni ste ga prijaviti«).

Svi ne polaze s istih pozicija

U svom ponovnom javljanju **Vladimir Šeks** je upozorio na to da rasprava »skreće u druge vode«. Brojni prosvjedi branitelja, te upozorenja Biskupske konferencije i hrvatskih generala svjedoče o tome da itetako ima razloga za raspravu o očuvanju dostojanstva i digniteta Domovinskog rata, kaže zastupnik. Dakako, generali se ne bi smjeli baviti politikom, ali aktualna vlast ih ne uzima u zaštitu. Naprotiv, iz izvora vlasti »cure« informacije prema kojima su »sad u Haagu, sad će biti privedeni ili uhićeni, sad su lažni invalidi« i dr. Smatra da su ministar obrane i ministar hrvatskih branitelja trebali službenim priopćenjima demantirati te insinuacije i klevete u Nacionalu, Globusu, Feran Tribuneu, i dr. Umjesto toga, dopustili su da se ratne zapovjednike povlači po tim »prljavim i gnjusnim novinskim pamfletima« kao kriminalce i ratne zločince. A kad su se jednim odmjenim pismom htjeli zaštititi to je odmah drakonski proglašeno uplitanjem vojnika u politiku.

• Nije li privođenje brojnih hrvatskih branitelja, na obavijesne razgovore uz policijsku pratnju, i njihovo proglašavanje (unaprijed) ratnim zločincima i kriminalcima, povreda digniteta i dostojanstva Domovinskog rata?

Osvrnuo se i na izjavu zastupnika Ninića da je Levarovo ubojstvo prilika za odlučni obračun s »onima koji siju politički terorizam« te premijerovu tvrdnju da su Levara ubili ratni zločinci i kriminalci. Nije li privođe-

nje brojnih hrvatskih branitelja, koji su se borili na prvoj crti bojišnice, na obavijesne razgovore uz policijsku pratnju, i njihovo proglašavanje (unaprijed) ratnim zločincima i kriminalcima, povreda digniteta i dostojanstva Domovinskog rata, pita zastupnik. To i izjave zastupnika Kajina i zastupnice Pusić o tome da je Hrvatska izvršila oružanu agresiju na BiH u skladu su – kaže – s tezom predsjednika Mesića da su nacionalistički vođe zavadili narode. Što će tek biti kad se tvrdnje o tome da je ovdje bio građanski rat a ne agresija na Hrvatsku, počnu pretakati u dnevnu politiku i svijest hrvatskih građana pita dalje. Naime, kraj ovakvih napisa i ovakvoga političkog djelovanja mnogi građani počinju sumnjati u to što se zapravo dogodilo 1991. godine.

Potanut njegovom tvrdnjom da se HDZ pridružio borbi za slobodu Hrvatske Šeks je upitao Arlovića: »Zar ste se možda vi pridružili toj borbi 1991. godine s prijedlogom da se osnuje istražno povjerenstvo o osnivanju paravojnih formacija i naoružavanju Hrvatske? Nije slučajna, kaže, ni izjava da je HDZ bio stranka opasnih namjera. Mi nismo bili proglašavani strankom opasnih namjera zbog permanentnoo kriotvorene izjave predsjednika Tuđmana na Saboru HDZ-a (rekao je da NDH nije bilo samo fašistički zločin nego i izraz težnji hrvatskog naroda za svojom državom) nego zbog toga što smo se zauzimali za izlazak Hrvatske iz jugoslavenske tamnice naroda razdruživanjem i, kao prijelaznim rješenjem, konfederacijom.

Po mišljenju zastupnika danas se dignitet Domovinskog rata ugrožava zbog toga jer svi ne polaze s istih startnih pozicija. Vrijednosti Domovinskog rata ugrožene su – kaže – i separatističkim, autonomaskim izjavama koje dolaze iz IDS-a, ima li se u vidu da je njegov osnovni cilj bio očuvanje cjelovite i jedinstvene hrvatske države. Izrazio je čuđenje da se i zastupnik Kajin, koji je sudjelovao u Domovinskom ratu, priklanja takvim idejama. Kako reče, oni koji to žele mogu zatvarati oči pred činjenicom da je ugrožavanjem digniteta i stečevina Domovinskog rata ugrožena suverenost i cjelovitost hrvatske države. To, međutim, nema smisla jer će im hrvatski narod ubrzo širom otvoriti oči.

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) apelirala je na predsjedatelja da opo-

mene zastupnika Šeksa za povredu Poslovnika jer svojim ponašanjem (rabi izraze koji nisu dostojni ni ovog Doma ni ove teme) odstupa od općih pravila ponašanja u Zastupničkom domu. Budući da su zastupnici nastavili s replikama i ispravicima netočnih navoda, predsjednik Doma **Zlatko Tomčić**, ocijenivši da je ozbiljno ugrožen dignitet ovog Doma i same rasprave, odredio je stanku radi konzultacije s Predsjedništvom Sabora i predsjednicima klubova zastupnika.

Dogovor o daljnjem načinu rada

U nastavku sjednice, informirao je zastupnike sa zaključcima tog skupa. Ocijenjeno je, naime, da je prijedodnevna rasprava o ovoj temi bila neproduktivna, s prenatlaženim suprotstavljanjem i polarizacijom između pojedinih klubova i zastupnika. Da bi nastavak sjednice bio konzistentniji klubovima zastupnika je sugerirano da se suženo koriste pravom na repliku i ispravak netočnih navoda a sudionicima u raspravi da izbjegavaju ponavljanja. Nadalje, postignut je konsenzus o potrebi većeg stupnja tolerancije među klubovima i zastupnicima (izbjegavanja napada i izlaganja tema koje nisu u izravnoj vezi s točkom dnevnog reda). Dogovoreno je, također, da će se formirati zajednička radna grupa (sačinjavali bi je predstavnici svih stranaka) za izradu prijedloga svježidnog dokumenta temeljem provedene rasprave. Predsjednik Tomčić je još napomenuo da će ovi zaključci biti provedeni na popodnevnom zasjedanju Zastupničkog doma, pod uvjetom da se s time suglase svi klubovi zastupnika.

Mr. Mato Arlović je izjavio da Klub zastupnika SDP-a prihvaća zaključak o potrebi višeg stupnja tolerancije među klubovima i zastupnicima te o formiranju zajedničke radne grupe, a ostale samo pod uvjetom da se i drugi ponašaju tolerantnije. Naglasio je da u tom pogledu njegovi stranački kolege zadržavaju pravo na to da mogu odgovoriti klubovima koji se služe objedama i neargumentiranim tvrdnjama radi diskreditiranja Vlade i Predsjednika države ili pojedinog zastupnika, bez obzira o kojoj se stranci radilo. Predsjednici ostalih klubova zastupnika prihvatili su u cijelosti predložene zaključke, uz napomenu **Dine Debeljuha** da Klub zastupnika IDS-a neće odustati od odgovaranja na neistinu. U skladu s dogovorenim

predsjednik Tomčić je apelirao na zastupnike koji su se prijavili za repliku i za ispravak netočnog navoda da, po mogućnosti, odustanu od svoga nauma.

Ivan Ninić je ipak replicirao zastupniku Šeksu koji ga je optužio da ugrožava ustavno-pravni poredak i funkcioniranje pravne države. Kako reče, kolega Šeks, kao izuzetno vješt pravnik, podijelio je rečenicu istrgnutu iz konteksta u dvije. Riječ je o navodim »da je Ivan Ninić u jednom intervjuu, ispričavši se obitelji pokojnog Milana Levara, rekao da ovaj zločin, nažalost, može biti prilika za odlučan obračun s onima koji bi htjeli sijati politički terorizam«. U nastavku je počeo govoriti o tome kako vodstvo HDZ-a zlorabi biskupsku poruku iz Poreča, ali ga je predsjednik prekinuo.

Ovu raspravu trebalo je provesti nakon »Bljeska« i »Oluje«

Klub zastupnika HSP-a – HKDU-a drži da odnos prema Domovinskom ratu nije korektan ne samo posljednjih osam mjeseci nego od samih začetaka stvaranja Hrvatske vojske, znači i tijekom vladavine prošle vlasti, napomenuo je **Anto Đapić (HSP)**. Nema sumnje, kaže, da je pobjedu Hrvatske omogućila silna pozitivna energija hrvatskog naroda koja se pokazala jačom od svih agresorskih genocidnih težnji. Hrvatski branitelji su imali vrlo jasno izražene političke stavove koji su ih 1991. pokrenuli da u izuzetno teškim uvjetima krenu u stvaranje hrvatske države. To znači da ni predstavnici njihovih udruga, neovisno o tome koliki broj branitelja predstavljaju, nisu apolitična masa. Hrvatski branitelji, međutim, ni u jednom svom istupu nisu osudili težnju vlasti za funkcioniranjem pravne države. Čak, štoviše, u svim njihovim dokumentima i proglasima nedvojbeno se zahtijeva procesuiranje potencijalnih počinitelja kaznenih djela počinjenih u Domovinskom ratu, ali na propisan način, čuvajući dignitet svakog pojedinca koji je sudjelovao u tom ratu.

Zastupnik, među ostalim, podsjeća na činjenicu da je Zakon o suradnji s Haaškim sudom donesen 1996. godine, uz apsolutnu većinu HDZ-a i potporu cjelokupne oporbe, s izuzetkom HSP-a i HKDU-a. Njegovi stranački kolege smatraju da je tada trebalo održati ovakvu raspravu, odnosno de-

• Nije isto govoriti o Gospiću, Vukovaru i drugim ratnim zbivanjima nakon »Bljeska« i »Oluje« ili danas, deset godina nakon početka Domovinskog rata, upozoravaju u Klubu zastupnika HSP-a i HKDU-a.

finirati Domovinski rat i njegov okvir, te zaštititi ljude koji su sudjelovali u tom ratu. Jer, nije isto govoriti o Gospiću, Vukovaru, i drugim ratnim događajima nakon »Bljeska« i »Oluje« ili danas, deset godina nakon početka Domovinskog rata. Kako reče, u Klubu zastupnika HSP-a – HKDU-a su nakon izbora očekivali snažniju reakciju na sustavno potkopavanje temeljnih vrijednosti Domovinskog rata, kako bi se taj negativni trend, koji ga godinama prati, napokon zaustavio. Simptomatična je, međutim, posvemašnja šutnja dužnosnika hrvatske vlasti nad višemjesečnim medijskim izživljavanjem nad stvarateljima i braniteljima hrvatske države (to se može protumačiti kao prešutno odobravanje). I ne samo to.

Po mišljenju zastupnika protuustavna izjava Predsjednika Republike o tome da je vođen rat za veliku Hrvatsku i za veliku Srbiju te da bi se svatko svakome trebao ispričati od koje se vladajuća koalicija nije ogradila, ozbiljan je nasrtaj na temelje i vrijednosti Domovinskog rata (riječ je o određenoj političkoj platformi koja izjednačava krivicu žrtve i agresora).

• Protuustavna izjava Predsjednika Republike, o tome da je vođen rat za veliku Hrvatsku i veliku Srbiju te da bi se svatko svakome morao ispričati, od koje se vladajuća koalicija nije ogradila, ozbiljan je nasrtaj na temeljne vrijednosti Domovinskog rata.

To je ono o čemu ovaj Sabor uistinu mora raspraviti te donijeti odgovarajuće dokumente (deklaraciju ili rezoluciju) kojima bi se definitivno utvrdilo da je Hrvatska vodila obrambeni rat, koji joj je nametnuo agresor, kaže zastupnik. Naime, dosadašnjim

potezima vezanim i za nedavna uhićenja i način odnosa prema ratnom zločinu ipak se Hrvatsku, odnosno Domovinski rat, dovodi u poziciju građanskog rata. O tome svjedoče i zakoni doneseni u ovom Domu (npr. Zakon o obnovi i Zakon o područjima od posebne državne skrbi) koji sadrže i takva rješenja koja, očito, poništavaju rezultate Domovinskog rata. Primjerice, na oslobođenim područjima živi velik broj Hrvata koji su ne svojom voljom protjerani iz BiH. Prema zakonu oni u roku od 6 mjeseci moraju iseliti iz srpskih kuća, a nema uvjeta niti plana i programa za osiguranje odgovarajućeg smještaja. Odnos nove vlasti prema Hrvatima Bosne i Hercegovine vidljiv je, kaže, i kroz izjave pojedinih visokih dužnosnika vladajuće šestorke u Saboru o ratu u BiH kao o agresiji Hrvatske na tu zemlju, o tome da je HVO bila paravojna formacija, i dr. To su izravni udarci na temelje Domovinskog rata, odnosno na vrijednosti i rezultate onoga što je iznjedrio, zaključuje Đapić (očito ne polazimo svi s istih stajališta kad je riječ o rezultatima i ciljevima Domovinskog rata).

Potreban kvalitetan dijalog i široka društvena rasprava

Govoreći u ime Kluba zastupnika DC-a **Vesna Škare-Ožbolt** je također konstatala da rastuća napetost između svih segmenata politike i društva već poprima dramatične razmjere i prijete ugrožavanjem povijesnih stečevina za koje su se hrvatski građani izborili. Iako nema sumnje da se Domovinski rat vodio na teritoriju Hrvatske, da je bio obrambeni i pravedan rat, nakon svega što se čulo u javnosti s pravom se nameće pitanje – tko su, zapravo, naši branitelji; kakav je njihov položaj u društvu i zašto se o njima danas govori toliko kontroverzno, kaže zastupnica. Podsjetila je na činjenicu da su to mahom bili dragovoljci, mladi ljudi – gardisti, policajci, vojnici, pa i časnici bivše JNA. Zahvaljujući njihovu domoljublju, hrabrosti i odlučnosti stvorena je Hrvatska vojska, bez ikakvog vojnog iskustva i organizacije, bez oružja i opreme, itd. S osjećajem da je obrana domovine pravedna stvar oni su branili i svoju i našu zemlju, naglašava zastupnica. Međutim, nakon rata nastalo je previše udruga različitih interesa, a bilo je čak i pokušaja politizacije branitelja. Osim toga, izvjestan broj

ljudi zlorabio je zakonom utvrđena prava branitelja, priskrbivši si prava koja im ne pripadaju. Protiv takve prakse prvi su se pobunili upravo invalidi Domovinskog rata i branitelji, ali njihovu ispravnu i moralno čistu reakciju, nažalost, nije slijedila pravna država.

Dakako, javno problematiziranje i politiziranje branitelja i invalida Domovinskog rata nije moguće bez problematiziranja i politiziranja samog Domovinskog rata – napominje zastupnica. Već duže vrijeme, a osobito u posljednje doba, razni ekscesi smatraju se pravilom, a ne iznimkom ponašanja branitelja u Domovinskom ratu. Količina istupa, isključivost pa i pogrdna retorika, stvorili su ozračje koje se s pravom može okarakterizirati kao kriminalizacija Domovinskog rata. Naime, uglavnom se govori o tamnim stranama rata, a još se nije dogodilo da bi vlast uzela pod zaštitu ijednog prozvanog branitelja (makar na razini općepriznatog načela, da nitko nije kriv dok mu se to ne dokaže).

• *Demokratski centar se odlučno protivi pokušajima obezvrjeđivanja, pa čak i kriminaliziranja Domovinskog rata, koje doživljava izravnim napadom na temelje moderne hrvatske države, pa čak i kao njezinu negaciju.*

Po riječima zastupnice Demokratski centar se odlučno protivi svim pokušajima obezvrjeđivanja, pa čak i kriminalizacija Domovinskog rata (takve pokušaje doživljavaju izravnim napadom na temelje moderne hrvatske države, pa čak i kao njezinu negaciju). Podsjetila je i na to da nije bila pošteđena ni Hrvatska vojska. Kako reče, njeni stranački kolege odlučno odbijaju i pokušaj nametanja teze da su oslobodilačke akcije Hrvatske vojske i policije u Domovinskom ratu bile dio dogovora između Beograda i Zagreba. Naime, te akcije su bile dugo i temeljito pripremane, što je rezultiralo čistim vojnim pobjedama, a to su potvrdili i međunarodni vojni krugovi i eksperti. Stoga izjava Vlade da će se Haaškom sudu dostaviti simulacija »Bljeska« i »Oluje« izaziva opravdanu zabrinutost javnosti i otvara brojna pitanja (jesmo li to

dužni učiniti; želimo li na taj način dokazati svoju nevinost; tko će tu simulaciju pripremiti i potvrditi njenu autentičnost, tko je danas opće ovlašten izvršiti simulaciju, itd.).

Da bi se spriječilo daljnje pokušaje obezvrjeđivanja Domovinskog rata i svih vrijednosti koje su iz njega proizašle treba prekinuti s raspravama koje samo produbljuju ovakvu krizu, napominje zastupnica. Pri tome je najvažnije odvojiti hrvatske branitelje od kriminalnih radnji vezanih uz ratna zbivanja, provesti temeljite istrage o stradavanju civila za vrijeme i nakon oslobodilačkih operacija, te moguće osumnjičenike pravno procesuirati. Sukladno tome, Hrvatska se mora izboriti za to da se većina sudskih procesa vezanih uz ratna događanja na njezinom teritoriju održava pred hrvatskim sudovima, uz punu suradnju sa sudom u Haagu. Umjesto da se okrećemo razvoju i budućnosti, mi se okrećemo prošlosti, revidiramo je, sukobljavamo se, i dr., negodovala je zastupnica. Sada nam je prije svega potrebno smirivanje stanja te kvalitetan dijalog i široka društvena rasprava, kako bi se postigao nacionalni konsenzus oko temeljnih društvenih vrijednosti.

Domovinskim ratom stvorena je hrvatska država

U ime Klubova zastupnika HNS-a i LS-a, govorila je zastupnica dr. **Vesna Pusić** i ocijenila da je zapravo neprimjereno raspravljati o dignitetu Domovinskog rata budući da niti jedna grupa političara ne može dati niti oduzeti dignitet Domovinskom ratu. Smatra da je u ratu bilo slučajeva zločina, ali nitko ne želi tamnim tonovima obojiti čitav rat. Ti su zločini pred procesuiranjem, a najbolju afirmaciju ovim zbivanjima predstavlja stvaranje hrvatske države. Tu su državu stvorili i obranili građani Hrvatske i taj ih je čin objedinio u zajedničkim naporima i žrtvama. Zapitala je zatim od koga se treba zaštititi Domovinski rat, te nabrojala nekoliko sadašnjih dužnosnika iz zakonodavne i izvršne vlasti koji su i sami bili branitelji. Smatra ujedno da rat više ne bi trebao biti predmetom

• *Domovinski rat trebaju sve više obrađivati znanstvenici umjesto političara.*

zanimanja politike već historiografije. Predložila je da se u nekoj od znanstvenih institucija utemelji Odjel za istraživanje Domovinskog rata te da se ovom temom počnu baviti znanstvenici. Ocijenila je da nitko ne osporava stečene vrijednosti, osim što se to može naslutiti u govorima pojedinih članova HDZ-a. Navela je zatim da su u dnevni red uvrštene i točke kojima se dovodi u pitanje povjerenje premijeru Vlade, kao i pojedinim ministrima. Zbog ovih je okolnosti ocijenila da se prava svrha ove priče ipak svodi na blokiranje rada Sabora. Raspravlja se o ovim temama umjesto da se pristupi radu na zakonima o poreznoj reformi koji bi omogućili i olakšali strana ulaganja u gospodarstvu. Predložila je zatim donošenje zaključaka u kojima će se između ostaloga navesti da je hrvatska država u kojoj su svima zaštićena ljudska i građanska prava, nepobitni i vječni spomenik Domovinskom ratu.

Zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** replicirala je na rečeni prijedlog te otklonila mogućnost da su govori članova HDZ-a bili predmetom bilo kakvog sukoba. Naprotiv, svima je poznato tko je neprimjereno govorio o braniteljima koji su navodno ranjavani odlazeći iz jedne krčme u drugu ili nazivajući uhićene gospiće branitelje – ratnim zločincima, prije sudske presude. Predložila je na kraju da se u govoru o gospodarskim temama najavi rasprava i o otvaranju 200.000 novih radnih mjesta. Za ispravak netočnog navoda odlučila se i zastupnica dr. **Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)**. I ona je ocijenila kako su pojedine neprimjerene izjave državnih dužnosnika pokrenule ovu temu, a zastupnik **Milan Kovač (HDZ)** podsjetio je da su i u ranijim sazivima Sabora često puta bile predlagane u dnevni red rasprave o povjerenju tadašnjim ministrima. Zastupnik mr. **Nevio Šetić (HDZ)** replicirao je tvrdnjom da je u pravednoj borbi za slobodu, hrvatski narod nebrojeno puta stradao. Tek ovih dana započeta je sudska istraga o akterima poznatih zločina koji su izvršeni u istarskim fojbama. Smatra da sudski proces koji se vodi u Italiji, predstavlja prvi početak suđenja nekome od pripadnika savezničke koalicije za zločine učinjene tijekom II. svjetskog rata.

S ovakvim se pristupom nije suglasio zastupnik **Valter Drandić (IDS)** te

podsjetio kako treba voditi raspravu o zbivanjima u Hrvatskoj, a ne o sudskim procesima koji se vode u Italiji. I zastupnik mr. **Mato Arlović (SDP)** se uključio u raspravu te podsjetio da ovo nije prvi put da HDZ otvara raspravu o zaštiti digniteta Domovinskog rata. Nitko se ne protivi ovoj raspravi, ali može se razmotriti način kako se ova rasprava dovodi na dnevni red.

Zastupnica dr. Mintas-Hodak smatra da nije toliko važno tko stavlja ovu točku na dnevni red budući da su branitelji zabrinuti zbog neprimjerenog tretmana Domovinskog rata. Smatra da su imali opravdanje za ova strahovanja jer su pojedine sporne formulacije i poteze prepoznali u pojedinim neodmjeranim izjavama nositelja vlasti u Hrvatskoj nakon sjedećanjkih izbora.

S ovakvim se tezama i prozivanjima nije suglasila zastupnica **Gordana Sobol (SDP)**. Ocijenila je da su i prijašnje vladajuće strukture činile brojne propuste i nisu sudski procesuirale niti evidentna krivična djela koja su se mogla na vrijeme sudski procesuirati.

Zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)** vratio se na izlaganje zastupnice dr. Pusić istaknuvši da su i druge parlamentarne stranke predlagale kompletarne teme u dnevni red Zastupničkog doma. Istaknuo je da su slične zakonske prijedloge uputili i klubovi zastupnika HSS-a, HSLs-a i HSP-a. Zamjerio je na kraju da se i posljednji tragični događaji stradavanja članova obitelji Ljubek promatraju kroz prizmu krivnje časnika Hrvatske vojske.

Zastupnik **Dražen Budiša** govorio je u ime Kluba zastupnika HSLs-a, navevši da oni smatraju kako je Domovinski rat ugrađen u temelje hrvatske države. Upozorio je na hrabrost i jedinstvo hrvatskog naroda koji se suprotstavio velikosrpskoj agresiji na Republiku Hrvatsku. Podsjetio je zatim i na geopolitičke promjene istočnoeuropskog područja koje su započete prije 11 godina – »baršunastom revolucijom« u tadašnjoj Čehoslovačkoj. Nije bilo realno niti utemeljeno očekivati da će ovakav model dominirati na našim prostorima, a odgovornost za agresiju i crtanje novih granica leži na sljedbenicima Slobodana Miloševića.

Zaštita prava istinskih branitelja

Ne bi trebalo zanemarivati ove činjenice jer pojedini zahtjevi idu za

time da se revidiraju uzroci rata na građanski, etnički i plemenski sukob u kojem svi nose dio krivnje za početak i posljedice sukoba. Ukratko je zatim podsjetio na temeljna zbivanja i odluke oko vođenja rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini te na rezultate stranih čimbenika koji su pokušali diktirati uvjete sklapanja mirovnih sporazuma. Smatra da su vrijednosti Domovinskog rata prvi put narušene za bivše vlasti, koja je nekritički dodjeljivala odličja i činove, a zanemarila interese i očekivanja istinskih branitelja. Predložio je da se odustane od licitiranja o tome tko je, i koliko dao doprinosa ratnoj pobjedi, već da se usvoji zaključak prema kojemu je Domovinski rat ugrađen u temelje hrvatske države. Ona bi se pak trebala razvijati kao stabilna, demokratska i prosperitetna državna zajednica. Nakon ovog prijeloga, riječ je dobio zamjenik predsjednika Vlade i potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske, dr. **Goran Granić**.

• Ova tema ne smije biti razlogom za ostvarivanje pragmatičkih ciljeva pojedinih stranaka.

Ocijenio je da se ova tema mora korektno razmatrati i ocjenjivati izvan pragmatičkih ciljeva pojedinih stranaka. Iz tog se razloga Vlada odlučila očitovati o neprijeporno visokim ciljevima koji su omogućeni i započeti naporima i stradanjima tijekom Domovinskog rata. Treba istaknuti, nastavio je, da je ovaj sukob bio za Republiku Hrvatsku obrambeni rat protiv velikosrpske agresije, a tijekom borbe pale su brojne žrtve. Upravo brojna stradanja za zajedničku državu zaslužuju svačije poštovanje. Ocijenio je da se uspomena na Domovinski rat najbolje čuva istinom koja mu nikako ne može naškoditi. Suvremena Hrvatska može se sačuvati jedino izgradnjom pravne i demokratske države, gospodarskim razvojem i osiguranjem uvjeta za siguran, miran i sretan život svih građana Republike Hrvatske. Svojom djelatnošću, zaključio je zamjenik premijera, Vlada će i dalje ustrajati na očuvanju svih vrijednosti Domovinskog rata. Pročitao je na kraju i imena svih ministara u Vladi koji su potpisali ovaj tekst.

Nakon toga govorili su zastupnici u pojedinačnim 10-minutnim izlaganjima,

a prvi se za riječ javio zastupnik **Ante Beljo (HDZ)**. Zamjerio je da su se branitelji neutemeljeno ocrnjivali kao ratni profiteri i zločinci, te ocijenio da je ovakvim istupima nedvojbeno bio ugrožen njihov dignitet. Podsjetio je zatim na stradavanja hrvatskih civila tijekom 1991. i 1992. godine, te zapitao tko je do sada odgovarao za počinjene ratne zločine nad Hrvatima u Škabrnji, Nadinu, Osječkoj bolnici i Voćinu. Ocijenio je da se zamjenjuje uloge između žrtve i agresora, a Hrvatima se opet pripisuje tobožnja krivica koja u međunarodnim krugovima sprječava trajnu afirmaciju i ugled jedne države i nacije. Apsurdnim je ocijenio i optužbe o tobožnjem švercu oružja i podsjetio da je Hrvatskoj bio nametnut embargo na kupnju odmah nakon početka izbijanja ratnih sukoba. Zamjerio je zatim na surovim i neprimjerenim uhićenjima pojedinih branitelja kao i na medijskom ocrnjivanju hrvatskih generala koji su branili ovu državu od neprijatelja. Zastupnik **Mario Kovač (HSLs)** ocijenio je zatim da je velika većina branitelja pristupila Stožerima za obranu digniteta Domovinskog rata s iskrenim i časnim namjerama. Zbog tih se činjenica ne bi trebali ignorirati pojedini zahtjevi kojima se želi sačuvati uspomena na minule slavne dane obrane Hrvatske. Smatra da se ne smije odbijati razgovor i komunikacija s braniteljskim udrugama koji su bili iritirani neopreznim i neodmjeranim izjavama pojedinih državnih dužnosnika. Zaključio je da nitko nema pravo dovoditi u pitanje rezultate Domovinskog rata kao najčvršćeg temelja države i hrvatske demokracije, a raspravom bi trebalo izbjeći i prevladati trenutačnu podijeljenost u mišljenju. Zatim se za riječ javio dr. **Ivica Kostović (HDZ)** koji je na početku izlaganja podržao rad Koordinacije udruga, odnosno Središnji stožer za obranu digniteta Domovinskog rata. Prekorio je zatim Vladu koja je uvrijedila pojedine nevladine udruge branitelja i prozvala ih zbog bliskih veza s HDZ-om. Zbog ovakvih neutemeljenih optužbi ocijenio je da nisu istinite Vladine tvrdnje o potrebi izgradnje civilnog društva. Zatim je zamjerio da pojedinci ruše dignitet branitelja želeći ih po svaku cijenu kriminalizirati i ocrniti. Podsjetio je da se pojam Domovinskog rata izbacuje iz zakona kojima se uređuju prava stradalnika i obnova domova, a sintagmom o potrebi »detuđmaniza-

cije«, anuliraju se i obezvređuju istinske pobjede koje predstavljaju zajedničku vrijednost izborenu u proteklom vremenu. Zamjerio je na kraju da se zaboravlja i umanjuje učinak i vrijednost istinskih humanista i heroja, poput dr. Jurja Njave i dr. Vesne Bosanac, liječnika iz bolnice u Vukovaru.

Zanemariti političke kalkulacije i interese

Zastupnik **Zlatko Šešelj (SDP)** ocijenio je da su pojedine izjave o karakteru Domovinskog rata na tragu sredstava političke borbe kojima se utječe na osjećaje ljudi. Vrijednosti vezane uz Domovinski rat ocijenio je neupitnima, te pozvao sve nazočne da ovu zemlju ne zloupotrebljavaju kao razdjelnicu kojom se stvaraju nepomirljive razlike u hrvatskom društvu.

• Domovinski rat ni do sada nije bio ignoriran i zanemaren.

Analizirao je zatim sam pojam digniteta i ugleda koji se ovom prilikom s osoba prenosi na ratna zbivanja. Ocijenio je da rat po svojoj definiciji može biti: uspješan, pobjednički, veličajan i pravedan, ali ne može biti dostojanstven. Ocijenio je da je u ovom slučaju došlo do personalne identifikacije između pojedinaca i samih ratnih zbivanja. Ustvrdio je zatim kako se Vladi upućuju neodmjereni i neutemeljeni prigovori od samozvanih advokata koji javnosti podastiru izmišljene optužnice i objede uperene protiv nositelja vlasti. Upozorio je da ova tematika nije nikako bila ignorirana, te naveo da saborska knjižnica ima 109 natuknica pod pojmom Domovinski rat. Analizirao je zatim sadržaje pojedinih članaka o Domovinskom ratu te ustvrdio da nisu utemeljene tvrdnje kako nova vlast narušava dignitet Domovinskog rata. Smatra da se cijela buka digla u trenutku kada istražitelji Haškog suda počinju istraživati moguće grobnice na području Gospića. U istom se vremenskom periodu započinju istraživati i slučajevi lažnih invalidskih mirovina, te istraga oko djelovanja »Ahmičke skupine«. Svi su ovi događaji protumačeni kao tobožnji napad na vrijednosti Domovinskog rata, što naprosto nije istina – upozorio je zastupnik. Ocijenio je da se od stotina tisuća branitelja trebaju odvojiti samo oni

koji su nesumnjivo počinili teška i kažnjiva ratna djela tijekom ratnih zbivanja. Zatim je govorila zastupnica **Dubravka Horvat (SDP)** i napomenula da većina branitelja nisu članovi niti jedne od brojnih udruga. Dodala je zatim da nema osjećaj da itko od nove vlasti dovodi u pitanje vrijednost Domovinskog rata. Smatra da je velika većina branitelja baš kao i građani Republike Hrvatske svjesna kako se izgradnjom demokratske Hrvatske najefikasnije štite vrijednosti Domovinskog rata i ostvaruju ljudske slobode. Istaknula je da u razgovorima s građanima ipak dominiraju gospodarske teme i zabrinutost tijekom procesa privatizacije i pretvorbe. Smatra da nema prijepora oko potrebe da se kazne pojedinačni ratni zločini jer se time najbolje štiti dignitet hrvatskih branitelja. Ocijenila je da bi udruge prioritarno trebale biti na pomoći onim braniteljima koji nisu uspjeli ostvariti svoja prava te da se trebaju boriti za radna mjesta i zapošljavanje nezaposlenih branitelja. Ocijenila je na kraju, kako je većina branitelja spremna podijeliti sve nedaće teškog gospodarskog trenutka, te pročitala i prokomentirala dijelove Proglasa i Deklaracije branitelja Hrvatske. Zastupnik **Đuro Dečak (HDZ)** javio se za ispravak netočnog navoda i ocijenio netočnim da je mali postotak branitelja uključuen u neku od udruga. Pročitao je i istaknuo pojedine statističke i brojčane vrijednosti o broju dragovoljaca u udrugama kojima je potkrijepio iznesenu tvrdnju.

Zastupnik dr. **Viktor Brož (HSL)** uvodno je konstatirao da je vjekovni san hrvatskog naroda o vlastitoj državi ostvaren zahvaljujući pobjedi u Domovinskom ratu. Ovaj rat svakako je bio obrambeni zbog velikosrpske agresije tijekom koje su pale brojne žrtve, a uništeni su brojni domovi, infrastruktura, javne zgrade te nepokretni i pokretni spomenici kulture. No, nažalost, nastavio je, bilo je i pojedinaca koji su tijekom Domovinskog rata učinili kriminalna djela i ratne zločine. Smatra da bi rasprava o ovoj temi trebala teći mirnijim riječima, a u zaključcima bi trebalo prihvatiti razmišljanja kojima se štite trajne vrednote Domovinskog rata. Ocijenio je zatim da gospodarska kriza ugrožava vitalne interese i vrijednosti, a žalosna je činjenica da među nezaposlenim osobama ima i znatan broj branitelja koji nemaju sredstava za

dostojanstven i siguran život. Zapitao je zatim kome je potrebno radikaliziranje ili čak destabilizacija postojećeg stanja. Smatra da su se postojeće nesuglasice mogle razriješiti razgovorom koji bi trebao poticati obostrano povjerenje i interese. Od ovakvog se pristupa odustalo, a otvoreno pismo HDZ-a, proglasi raznih stožera, te optužbe i retorika upućena vladajućoj koaliciji, prešle su granicu korektnog međustranačkog političkog dijaloga. Pozvao je na prevladavanje sadašnje teške situacije, te ocijenio da svaki pojedinac ili stranka koji sudjeluju u formiranju političke scene treba voditi računa o svim posljedicama svoga javnog djelovanja.

Treba procesuirati sve ratne zločine

Zastupnik **Ante Grabovac (HSL)** govorio je o djelovanju Stožera za obranu digniteta Domovinskog rata u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Analizirajući pojedine momente iz dijaloga sa članovima Stožera, zastupnik je naglasio da je podržao pojedine zahtjeve, ali je i osudio uočene manipulacije u stranačke svrhe. Smatra da nisu utemeljene negativne ocjene pojedinih političara i medija koji su zamjerali kontakte između zastupnika i članova Stožera. Govorio je zatim i o pojedinim detaljima i stradanjima mladih Imočana koji su ginuli na brojnim ratištima u želji da se stvori demokratska Hrvatska. Smatra da se trebaju procesuirati svi ratni zločini, a ne smiju se zaboraviti zlodjela koja su učinjena nad Hrvatima u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

Za ispravak netočnog navoda javio se zatim zastupnik mr. **Zlatko Mateša (HDZ)** te ocijenio da nisu propuštene prilike u ranijem periodu kojima se trebalo bolje afirmirati Domovinski rat. Podsjetio je na poznate govore bivšeg predsjednika dr. Franje Tuđmana o zaslugama brojnih vojnika i generala Hrvatske vojske. Zastupnik **Mladen Godek (HSL)** i zastupnica **Dorica Nikolić (HSL)** ocijenili su da se Domovinski rat najbolje štiti ukoliko se počnu sustavno istraživati važni događaji, a arhivska građa trebala bi se početi sustavno prikupljati. Zastupnica Nikolić upozorila je kako je potrebno stvarati dokumentarne reportaže, knjige i filmove, o znanim i neznanim junacima Domovinskog rata jer nije bio rijedak slučaj da su pojedinci neopravdano prisvajali tuđe

zasluge. Ocijenila je da bi trebalo donijeti Zakon o Domovinskom ratu.

Utemeljiti Memorijalni centar

Zastupnik **Anto Đapić (HSP)** zatražio je repliku i podsjetio zastupnicu da je njegova stranka uputila u proceduru Prijedlog zakona o Hrvatskom memorijalnom centru kojim se promiču upravo nabrojene vrijednosti i prioriteti proistekli iz Domovinskog rata. Zastupnik **Dario Vukić (HDZ)** apelirao je da se na HTV-u obnovi emisija »Hrvatski spomenar« koja je na primjeren način bilježila važne datume vezane uz Domovinski rat. Zatim je govorio zastupnik **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** koji je ocijenio da je došlo krajnje vrijeme da se progovori o zaštiti digniteta Domovinskog rata. Smatra da su pojedini branitelji nepravедno ocrnjivani u medijima, a naglasak je bio na tamnim događajima. Istovremeno je prozvan i cijeli zapovjedni vrh pobjedničke vojske kao skupina nepoželjnih i problematičnih ljudi koje naprosto treba odbaciti. Takvim je pristupom učinjena ozbiljna greška, procijenio je zastupnik te ustvrdio da je Domovinskim ratom Republika Hrvatska dobila slobodu i samostalnost. Smatra da treba razjasniti pojmove kolektivne i individualne krivnje, a tim bi se poslom trebali prioritetno baviti pravosudni organi.

• Hrvatski branitelji bili su nepravедno prozivani i ocrnjivani u pojedinim medijima.

Citirao je potom i pojedine dijelove poruke koja je stigla od članova Biskupske konferencije. Ove poruke, ocijenio je zastupnik, upozoravaju nas da makar razmislimo o svim posljedicama koje mogu nastati medijskim iskrivljavanjem o herojima Domovinskog rata. Govorio je zatim i o spornim detaljima oko istraživanja zločina koja su provedena u Gospiću, te zaključio da ove poslove treba prepuštiti kompetentnim stručnjacima i znanstvenicima.

Zastupnica **Mirjana Ferić-Vac (SDP)** smatra da je period Domovinskog rata jedno od najuglednijih mjesta u povijesti uopće, a pogotovo u hrvatskoj povijesti. Rezimirala je zatim ključne događaje u hrvatskoj suvremenoj povijesti, od odluka ZAV-

NOH-a do zaključaka »Badinterove« komisije. Smatra da je Hrvatska ostvarila samostalnost boreći se na vojnom i političkom području. Osvrnula se i na rad Vlade nacionalnog jedinstva, te ustvrdila da je bila stvorena od pojedinaca iz različitih političkih stranaka u Republici Hrvatskoj. Ovakvim je radom poslana poruka agresoru da u Hrvatskoj nema »pete kolone« na koju su eventualno računali, a poslan je i signal međunarodnoj zajednici da čitava država stoji na pozicijama obrane teritorijalnog integriteta Republike Hrvatske.

Govorila je zatim o hrvatskim braniteljima koji su krenuli u obranu s uvjerenjem da je predstojeći sukob obrambeni i pravedan rat za slobodu domovine. U ratnim je sukobima nažalost bilo i pojedinaca koji su vodili vlastite ratove, koji često nisu bili u skladu s međunarodnim ratnim konvencijama. Domovinski rat, zaključila je zastupnica, ne smije biti privatiziran od jedne političke opcije jer predstavlja rezultantu mnogih silnica i djelovanja građanki i građana Republike Hrvatske.

Zastupnik **Ljubo Česić-Rojs** javio se zbog ispravka netočnog navoda. Upozorio je da u Hrvatskoj nisu vođeni nikakvi, mali ni privatni ratovi, a pojedini mediji donosili su vlastite sudove o ratnim zbivanjima u kojima su govorili samo o ratnim profiterima i negativnostima.

Zastupnik **Luka Bebić (HDZ)** podržao je Središnji stožer za zaštitu digniteta Domovinskog rata te pozdravio napor kojim bi se na miran i odgovoran način raspravilo o rečenim temama pred licem hrvatske javnosti u Hrvatskom državnom saboru. Analizirao je pojedine periode koji su prethodili početku oružane borbe te istaknuo ideju dr. Franje Tuđmana koji je pozvao na pomirbu svih Hrvata kao preduvjet obrane i pobjede u predstojećem ratu. Smatra da je temeljna poruka bila u pozivu djeci i unucima hrvatskih partizana, domobrana i ustaša, da zajedno brane domovinu koja je bila ugrožena, te da se stvori demokratska i neovisna hrvatska država. Opisao je zatim i osobno, obiteljska iskustva budući da mu je

• Pomirbom svih slojeva društva stvoreni su temelji za stvaranje države i obranu u Domovinskom ratu.

otac kao pripadnik partizanskih snaga poginuo 1943. godine u Bosni, a osobno je stradao kao pripadnik »Hrvatskog proljeća«. Mnoštvo ovakvih sudbina koje su se ujedinile pred najvećim povijesnim zadatkom, dovelo je do pobjede i stvaranja hrvatske države koja je obranjena zajedničkim zalaganjem – »domovinske i iseljene Hrvatske«.

Podsjetio je zatim da dr. Tuđman nije želio provesti lustracijske zakone koji su mogli dovesti do revanšizma, te upozorio da je nakon 3. siječnja, velik broj ljudi odstranjen i ostao bez posla. Podsjetio je zatim i na stavove zastupnika Budiše koji je upitao »govori li se o Domovinskom ratu sa stajališta afirmacije ili sa stajališta pojedinih ekscesa«.

Smatra da pravilan odgovor na ovaj upit predstavlja temeljno pitanje kada se govori o Domovinskom ratu. Zaključio je da ovaj događaj predstavlja temelj naše budućnosti i čuva uspomenu svih onih koji su u njemu na častan način sudjelovali. Kratku rebliku uputio je zastupnik **Anto Đapić** koji je ustvrdio da je lustracijski zakon vrijednost tranzicijske Europe. Ova mogućnost bila je uvijek podržavana unutar Kluba zastupnika HSP-a.

Branitelji zaslužuju poštovanje i zahvalnost

Zastupnik dr. **Juraj Njavro (HDZ)** govorio je o visokoj etičkoj i humanoj razini osoba koje su bile aktivni sudionici rata iako nisu bili u borbenim postrojbama. Ustvrdio je zatim da svi nazočni branitelji (smješteni na galeriji), zaslužuju dužno poštovanje i zahvalnost jer su i oni zadovoljili kriterije za generalske činove. Kao rezultat ovih napora i žrtava stvorena je hrvatska država i to unatoč pojedinim svjetskim interesima: Situacija je bila otežana jer je na početku rata donešen i embargo na uvoz oružja, čime je otežana obrana. Ustvrdio je da su branitelji obavili časnu zadaću te zaslužuju opću zahvalnost zbog velikih žrtava i napora koje su morali prihvatiti. Govorio je zatim o pojedinim trenucima koje je proživljavao nakon zarobljavanja i ispitivanja u Srijemskoj Mitrovici. Ustvrdio je da su članovi HDZ-a uz zarobljene branitelje bili izloženi najtežim zlostavljanjima i mučenjima. Govorio je zatim o pojedinim braniteljskim pravima u ostalim državama, te naveo primjer SAD-a, gdje branitelji imaju pravo čak na vla-

stiti sud za veterane. Upozorio je da pojedini politički kompromisi i konferencije mogu utirati put prema novoj jugoslavenskoj zajednici i omalovažavanju Domovinskog rata, čemu će se najodlučnije suprostaviti.

Zastupnik dr. **Zdenko Franić (SDP)** podsjetio je na recentne političke poruke novih vlasti koje teže pojedinačnom ulasku novih država u Europsku uniju. Zbog ovakvih općepoznatih napora Vlade Republike Hrvatske, smatra da je neprimjereno govoriti o opasnostima od nove Jugoslavije. Zastupnik dr. Njavro precizirao je kako su svima poznate činjenice da je postojala »versajska i avnojevska Jugoslavija«, pa je razumljiv oprez uoči predstojećeg sastanka balkanskih država u Zagrebu. I zastupnik **Drago Krpina (HDZ)** procijenio je zatim da postoje pojedine indikacije u tom smislu. Citirao je navodnu izjavu američkog poslovnog čovjeka i bivšeg jugoslavenskog premijera Milana Panića, kako je »predsjednik Mesić skoro za obnovu Jugoslavije«. Strahuje da bi se na zagrebačkom sastanku mogle razmatrati i političke opcije koje su u opreci s državnim i nacionalnim interesima Republike Hrvatske. Predsjedavajući, mr. **Mato Arlović** upozorio je zastupnika da se ne drži ispravaka krivih navoda već da govori izvan zadane teme. Upozorio je ujedno da se prilikom pozivanja na Ustav Republike Hrvatske istakne i činjenica kako je tim najvišim pravnim aktom utvrđeno da nitko ne može provesti bilo kakve odluke o udruživanju bez referenduma i natpolovične većine svih birača. Zastupnik **Milan Kovač (HDZ)** složio se s iznijetim upozorenjima, ali je istovremeno istaknuo da su se čule dvojbene i upozoravajuće izjave hrvatskog premijera oko pojedinih zajedničkih poslova zemalja ovog dijela jugoistočne Europe. Ocijenio je da se time otvara mogućnost o novim integracijama s državama koje bi tvorile novu Jugoslaviju. Ispravak netočnog navoda zatražila je i zastupnica dr. **Ljerka Mintas-Hodak (HDZ)** koja je pokušala ispraviti pojedine formulacije predsjedavajućeg, zatim zastupnik dr. Franić koji je ispravljao navode dr. Njavre, te naposljetku zastupnik Krpina koji nije bio zadovoljan pojedinim formulacijama predsjedavajućega, mr. Arlovića.

U kratke ispravke uključio se i zastupnik dr. **Anto Kovačević (HKDU)**

koji je definirao loše strane jugoslavenskih integracija u prošlosti i upozorio da se odustane od takvih razmišljanja. Predsjedavajući je omogućio svakom prijavljenom da iznese vlastite stavove oko rečenog pitanja, te na kraju ocijenio da se rasprava ipak udaljila od teme Domovinskog rata. Zatražio je od nazočnih da nastave s desetminutnom raspravom, te riječ dao zastupnici mr. **Zdravki Bušić (HDZ)**. Ona je ocijenila da je potrebno osigurati zajedničko poštovanje i skrb prema svim žrtvama Domovinskog rata, kao i prema braniteljima koji su najzaslužniji za stvaranje države hrvatskog naroda. Upozorila je zatim na pojedine medijske istupe kojima su uzburkane strasti na hrvatskoj političkoj pozornici. Istaknula je metaforički »da se nepromišljenim koracima gazi po tek izniklom žitu domovinske njive, kako bi se iz nje vadio poneki kukolj«. Zbog takvih radnji i pogrešaka, iskrikljuje se medijska slika o Domovinskom ratu, a neutemeljene se optužbe upućuju ljudima koji su na svojim leđima iznijeli ovaj rat. Ocijenila je da se u ovim raspravama svi moraju založiti kako bi se osigurao što viši prag tolerancije. Podsjetila je zatim na politička zbivanja prije desetak godina u Hrvatskoj te ustvrdila da se tada nije provodila revizija, iako se znalo za brojne krivce i odgovorne osobe koje su skrivale brojna zlodjela, uključujući i likvidacije brojnih Hrvata u dijaspori. Apelirala je da se ne prepuste zaboravu one osobe koje su prve ustale u borbi za slobodu i koje su spriječile novi Bleiburg. Trebalo bi se prisjetiti početaka oružane borbe, »krvavog Uskrsa na Plitvicama«, stradanja civila u Čelijama i ostalih stratišta hrvatskog naroda. Kada se daju odgovori na ova pitanja i žrtve, doći će na red Gospić, Pakrac i ostala mjesta, ali treba istraživati prema uzročno-posljedičnoj vezi ovih događaja, zaključila je zastupnica.

Zastupnik **Željko Malević (SDP)** replicirao je tvrdnjom da su branitelji utemeljili Koordinaciju udruga u travnju 1999. godine sa željom da pomognu u rješavanju zajedničkih problema svih branitelja. Ispravak je zatražila i zastupnica Bušić smatrajući da nije bilo potrebe za ispravkom netočnog navoda. Precizirala je svoju tvrdnju kojom je izrazila da u budućnosti neće trebati formirati braniteljske stožere jer će se Domovinski rat primjerenije respektirati.

• *Ne smiju se zanemariti određeni politički krugovi u svijetu koji žele obnovu Jugoslavije.*

Oprez i prema novim strukturama u Srbiji

Nakon ovoga apela, riječ je dobio zastupnik dr. **Anto Kovačević (HKDU)** te iznio neke svoje utiske i razmišljanja o vladajućim strukturama. Dojam je da sadašnja vlast nekako lakše komunicira s odgovornim osobama koje su palile Dubrovnik, nego s njegovim braniteljima. Procijenio je da se na televiziji lakše pronalazi medijski prostor za predsjednika Crne Gore, Milu Đukanovića, nego za generale HV-a u mirovini, Janka Bobetka i Antu Gotovinu. Upozorio je da pojedine zapadne zemlje pokazuju veliko oduševljenje za novog predsjednika Jugoslavije Vojislava Koštunicu jer bi željele kogač povijesti vratiti na 1989. godinu. Ponovno se vratio na pismo hrvatskih generala, te upozorio da je ono bilo namijenjeno hrvatskoj javnosti kako bi se onemogućilo blaćenje Domovinskog rata. Smatra da zbog ovog istupa nisu trebali snositi sankcije, a umjesto priznanja braniteljima, u Haagu se ispisuju nove optužnice. Mišljenja je da su biskupi u svom proglasu upozorili na povijesni kontekst u kojemu su se odvijala ratna zbivanja, a i hrvatski intelektualci trebali bi posvetiti više pozornosti ovim slavnim i teškim danima hrvatske povijesti. Govorio je zatim o raznim političkim interesima i strujanjima izvan Hrvatske, te ustvrdio da su nedopustive tvrdnje američke državne tajnice, kako je privođenje Karadžića, Mladića i Martića u ovom trenutku neizvedivo zbog spornih pitanja između francuske i američke vlade. Govoreći o novim političkim imenima u Srbiji, zastupnik je podsjetio da su i oni našli inspiraciju u velikosrpskoj ideji i ne pada im na pamet da upute ispriku Hrvatima i ostalim nerspskim narodima koji su nastradali u posljednjih desetak godina od istog agresora. Sada se za repliku javio zastupnik **Zlatko Canjuga (nezavisni)** te ocijenio da su pojedinim formulacijama u svom proglasu pogriješili i hrvatski biskupi. Navodeći primjere iz povijesti kršćanstva, zastupnik je

ocijenio da su biskupi trebali istaknuti činjenicu kako su hrvatski branitelji štitili vlastito pravo na život. Zastupnik Kovačević je replicirao kratkom konstatacijom da on nije Papa, a Sabor nije Vatikan.

Preispitati sporne slučajeve

Zastupnik **Željko Malević (SDP)** osudio je pokušaj pojedinih zastupnika da nametnu nepostojeće dvojbe oko tobožnjeg straha zbog obnove Jugoslavije. Takve je objede nazvao malicioznim i napomenuo da treba raspravu voditi oko pitanja prava i tretmana braniteljske populacije. Smatra da su branitelji najviše povrijeđeni i poniženi od onih pojedinaца koji su im uručili otkaze prilikom povratka s bojišnice. Osudio je zatim one pojedince koji su dobili povlastice temeljem lažnoga invaliditeta kao i one koji su dobili odličja, a nisu sudjelovali u obrani Hrvatske. Hrvatski branitelji zaslužuju najveće poštovanje svih struktura društva, ali oni istovremeno ne bi trebali dozvoliti instrumentaliziranje ovoga problema u političke svrhe. Ocijenio je da je Domovinski rat po svom karakteru bio obrambeni, a rezultati sukoba predstavljaju najtransparentniji hrvatski referendum o svim mogućim državno-pravnim integracijama. Zamjerio je umjetnicima i stvaraocima na duhovnoj sterilnosti jer u proteklih desetak godina nisu stvorili niti jedno prepoznatljivo umjetničko djelo na ovu veličanstvenu temu. Nabrojao je zatim nekoliko medijskih događaja koji su naštetili dignitetu Domovinskog rata. Smatra da su između ostalih svađanja, štetu nanijeli i prepirke hrvatskih generala, oslobađajuće presude za osobe koje su bile osumnjičene za ratne zločine, netransparentno trošenje velikih novčanih svota u pojedinim ministarstvima koja su se bavila braniteljima i stradalnicima te dvostruke igre oko generala Blaškicia i svjedoka koji su istovremeno nanosili velike probleme njegovom branitelju. Na kraju je apelirao da se ove teške dvojbe i trenutno stanje na političkoj sceni ne treba reciklirati za stvaranje nereda u Republici Hrvatskoj.

• *Pojedinci žele iskoristiti ovu temu za recikliranje nereda u Republici Hrvatskoj.*

Sada se za repliku javila zastupnica dr. Ljerka Mintas-Hodak te ustvrdila

da prošle vlasti nisu dopustile »juriš na stupnjeve invaliditeta« zbog brojnih beneficija, iako ne spori postojanje nepravilnosti. Navela je da ukupno ima oko 30.000 invalida Domovinskog rata, a stalne revizije odvijaju se na vrlo neprimjeren način. Začudila se zašto sadašnja vlast ne iskaže jednaki interes za revizije invaliditeta oko 70.000 boraca NOR-a, jer i tamo vjerojatno ima pojedinaca koji nisu zaslužili stečena zakonska prava. Zastupnik **Željko Malević** odgovorio je na repliku te upozorio da je ovaj problem postavio nakon obilaska više veteranskih stožera. Kao potpredsjednik Odbora za ratne veterane, dnevno komunicira s brojnim braniteljima koji mu prenose svoje stavove, ali i svakodnevene probleme poput potrebe za zimskim ogrjevom za pojedine obitelji branitelja. Sada se za repliku javila zastupnica Jadranka Kosor te podsjetila da je Zakon o pravima branitelja donesen zajedničkim glasovima svih zastupnika. Zastupnik Malević ponovno je precizirao svoje stavove, te upozorio da se problem ne osjeća u Zakonu nego u njegovom dosadašnjem selektivnom primjenjivanju. Zastupnik Ljubo Česić-Rojs podsjetio je zatim da nitko u Ministarstvu obrane nije sprječavo rad nadležnih državnih službi i revizije. Dodao je da je rat vođen pod zapovjedištvom pokojnog hrvatskog predsjednika svih Hrvata, a pod njegovim se vodstvom i stvorila samostalna, slobodna i nezavisna hrvatska država.

Sada je govorio zastupnik **Milan Kovač (HDZ)** koji je na početku izlaganja pokušao objasniti kako je došlo do rasprave o ovoj temi u hrvatskoj političkoj javnosti. Smatra da je u nekoliko posljednjih mjeseci došlo do ocrnjivanja svih događaja koji su se zbili u proteklih desetak godina. U iskrivljivanju i optuživanju najdalje su otišli pojedini mediji, a događaji su započeti neprimjerenim revizijama pojedinih invalida Domovinskog rata. Smatra da su sporne i formulacije o počinjenim ratnim zločinima, jer takvo djelo treba prethodno potvrditi ocjena sudskih tijela u Republici Hrvatskoj. Tek nakon pravomoćne presude moglo bi se govoriti u javnosti o tim stvarima, a umjesto toga unaprijed se prozivaju i blate bojovnici hrvatske vojske. Išlo se je čak dotle da se je čitava HDZ-a u javnosti, na televiziji proglašavala zločinačkom organizacijom, što onda znači da je rečena stranka stvorila i zločinačko

djelo, a to je hrvatska država. Sve dobronamjerne poruke hrvatskih biskupa i generala, dobijale su zlonamjernu interpretaciju, a nitko nije reagirao na krajnje uvredljive i pretenciozne naslove u brojnim tiskanim medijima.

Govorio je zatim i o lošim posljedicama onih umirovljenika koji svoje mirovine očekuju od nadležnih tijela Republike Srpske u Bosni i Hercegovini. Smatra da hrvatska strana nije u dovoljnoj mjeri zaštitila svoje građane koji već nekoliko mjeseci uzaludno očekuju mirovine. Velike pogreške nanešene su i hrvatskim iseljenicima u svijetu kojima se ukidaju svi mogući kanali komunikacije i informiranja i to uslijed smjene čelnih ljudi u Hrvatskoj Matici iseljenika. Ti događaji potvrđuju kako je potrebno donošenje Deklaracije kojom bi se zaštitio dignitet Domovinskog rata i onemogućile denuncijacije vlastite zemlje. Pledirao je da se ova Deklaracija donese konsenzusom svih zastupnika jer bi se time izbjeglo daljnje polariziranje političke scene. Sada se za repliku javio zastupnik **Nenad Stazić (SDP)**. Smatra da treba ispraviti iznijetu logičku nepreciznost, prema kojoj bi se zločin utvrđivao tek nakon moguće sudske presude. Ocijenio je da se danas ne bismo nalazili u ovakvoj situaciji da su sudovi ranije procesuirali nekoliko nedvojbeno utvrđenih pojedinačnih slučajeva ratnih zločina. I zastupnica **Dubravka Horvat (SDP)** replicirala je zastupniku Kovaču na tvrdnju o lošoj skrbi Vlade Republike Hrvatske za umirovljenike. Ocijenila je da je ovoj Vladi ostalo da riješi brojne neriješene probleme s Bosnom i Hercegovinom, te da ih ohrabri na izvršavanje preuzetih obveza. Svi umirovljenici koji nisu dobili mirovine imaju pravo na socijalnu pomoć iz drugih fondova. Zastupnik dr. **Ivan Čehok (HSL)** u svojoj je replici osporio tvrdnju zastupnika Kovača, da je hrvatska država stvorena na programu HDZ-a. Smatra kako država nije stvarana na stranačkom programu nego na skupnoj volji cijeloga naroda i svih građana Republike Hrvatske. Zbog ovih činjenica nitko ne bi trebao parcijalno prisvajati zasluge iz Domovinskog rata. I zastupnik **Željko Malević** odlučio se na repliku zastupniku Milanu Kovaču. Suglasio se za traženje mehanizama kojima bi se spriječio vrijeđanje i marginaliziranje hrvatskih branitelja. Međutim, treba-

lo bi poduzeti i napore da se iz ovih redova izdvoje pojedinci koji su za vrijeme rata radili nečasne stvari.

Procesuiran je značajan broj ratnih zločina

Sada se za repliku javila zastupnica Kosor i ispravila pojedine konstatacije zastupnika Stazića. Podsjetila je da je nakon akcija »Bljeska« i »Oluje« podnešeno gotovo 4000 kaznenih prijava protiv raznih počinitelja kaznenih djela. Od toga broja osuđeno je 2000 osoba, a za djela umorstva, kaznu izdržava 13 osoba. I zastupnik Drago Krpina je iznio statističke pokazatelje o kažnjavanju osoba za učinjena djela nakon ovih akcija. I on, kao i zastupnica Kosor smatraju da ove brojke najbolje demantiraju netočne tvrdnje da ništa nije učinjeno oko kažnjavanja za ratne zločine. Zastupnik Krpina nakon toga je ispravio netočan navod zastupnice Horvat oko isplate mirovina za protjerane Hrvate iz Bosne i Hercegovine u Republici Srpskoj. Smatra da ovaj entitet nema strukturu međunarodno priznate države, a prema Ustavu BiH, mirovinsko osiguranje nije u nadležnosti središnje države, dakle Bosne i Hercegovine. I zastupnik Milan Kovač javio se za ispravak netočnog navoda zastupnice Horvat. Ocijenio je da se Hrvatima koji su prognani iz susjedne države ne dijeli nikakva socijalna pomoć, a krajem mjeseca najavljeno je ukidanje i zdravstvene zaštite. Uz ove probleme, zbog neplaćanja obveza isključuje im se i struja, iako je svima jasno da ne mogu platiti zbog problema s mirovinama. Ne bi trebalo zbog nećijih vanjskih interesa istraživati samo navodne hrvatske zločine, a istovremeno zaboraviti na brojna zlodjela koja je agresor tijekom rata počinio na teritoriju hrvatske države. Sada se za ispravak netočnog navoda odlučila zastupnica Horvat. Ona je upozorila zastupnika Krpina da nije u raspravi spominjala Republiku Srpsku već je govorila o Bosni i Hercegovini. To je međunarodno priznata država, pa s njenim predstavnicima treba urediti i precizi-

rati sporne detalje. Zastupnik Nenad Stazić javio se zatim za ispravak netočnog navoda zastupnika Kovača. Ocijenio je kako nisu točne konstatacije o sudskim procesima koji se vode samo protiv hrvatskih počinitelja mogućih ratnih zločina. Podsjetio je da je ovih dana istražnom sucu u Baranji privedeno 14 Srba iz te regije, koji su osumnjičeni za ratne zločine protiv hrvatskih civila i branitelja. Smatra da se ovi zločini nisu mogli ranije procesuirati zbog spornih odluka ranijega savjetodavnog tijela – VONS-a. Ovo tijelo, ocijenio je zastupnik, donosilo je pojedine odluke koje nisu pridonijele bržem rasvjetljavanju spornih događaja, te kažnjavanju osoba koje su utemeljeno osumnjičene za ratne zločine.

Iznuđeno postupanje hrvatskih pravosudnih tijela

Po ocjeni dr. Karmele Caparin (HDZ) nepravda prema Domovinskom ratu učinjena je već od donošenja Haaške deklaracije koja je u ovom Domu u pojedinačnom glasovanju, prihvaćena većinom glasova. Svijetu se čini da je na Balkanu u Jugoslaviji izbio građanski rat u kojem su svi isti pa se sada jedan drugome moraju ispričati. »Oluja« i »Bljesak« bile su oslobodilačke akcije, a Domovinski rat obrambeni i oslobodilački odobren od međunarodne zajednice, ali se iz njih ne može izvlačiti kolektivna krivnja, podvlači zastupnica. Svaki se zločin i s jedne i s druge strane mora, međutim, procesuirati u nadležnom domaćem pravosuđu. Zločin je zločin ako ga sud mjerodavno presudi, a u našoj se javnosti osobe osuđuju i prije nego li se pristupi njihovom procesuiranju. Mjesecima su se kroz medije protezala imena naših generala iz Domovinskog rata, pa se zastupnica pita priprema li se time naša javnost za njihovo procesuiranje kao novih haaških optuženika? Zastupnica Caparin protivi se podizanju optužnice na temelju objektivne zapovjedne odgovornosti koja je povijesno neodrživa kategorija, te dodaje kako se Deklaracijom o suradnji s Haagom zahtjevi Haaškog suda stavljaju ispred nacionalnog interesa i suvereniteta Hrvatske. Zar je braniti svoju domovinu zločin, pita zastupnica, i odmah dodaje kako je potrebno govoriti više o Kusionjama, bjelovarskoj barutani i Gospiću. Na kraju zastupnica se založila za obranu digniteta Domovinskog rata jer je iz tog rata

iznikla hrvatska država koju smo skupo platili sa 15.000 poginulih i 30.000 ranjenih građana.

Replicirao je mr. Andro Vlahušić (HSL) konstatacijom da je kriminalizacija Domovinskog rata počela izručenjem Tihomira Blaškica Haagu i nagovorom Hrvata iz srednje Bosne na predaju Haagu.

Vladimir Šeks (HDZ) je reagirao na izjavu zastupnika Stazića da je VONS donio odluku o reduciranju broja osumnjičenih i optuženih Srba za ratne zločine. Takvu odluku VONS nikada nije donio, tvrdi zastupnik Šeks, jer je, kaže, u to vrijeme i sam bio član toga savjetodavnog tijela Predsjednika Republike. Istina je nešto posve drugo. Upravitelj prijelazne uprave UN-a za Hrvatsko podunavlje, general Klein provodio je strahovit pritisak na tadašnjeg hrvatskog predsjednika, a napose na Vladu da učine pritisak na državna odvjetništva i sudove kako bi se bitno smanjio broj osumnjičenih i optuženih Srba ili onih koji su pravomoćno ili nepravomoćno već suđeni. Bio je to kaže Šeks, bitan preduvjet za donošenje odluke Vijeća sigurnosti UN-a o mirnoj reintegraciji Hrvatskoga podunavlja u ustavnopravni poredak Republike Hrvatske.

Pod takvim pritiskom ne samo prijelaznog upravitelja za Podunavlje već i svih bitnih međunarodnih čimbenika naša su državna odvjetništva i sudovi doista reducirali broj osumnjičenih ili optuženih Srba na 25 i to za ratne zločine protiv civilnog stanovništva počinjene na području Hrvatskoga podunavlja. Sada su se promijenile okolnosti i zastupnik misli kako nas ne bi više trebalo obvezivati iznuđeno postupanje hrvatskih pravosudnih tijela i treba nastaviti posao tamo gdje ima pravne i činjenične osnove za pokretanje kaznenih postupaka za ovu vrstu kažnjivih djela. Niti jedna država ni pod koju se cijenu ne smije i ne može odreći prava da pokrene kazneni postupak za one vrste kažnjivih djela koje po međunarodnom pravu mora progoniti, zaključio je Šeks.

HDZ-ov zastupnik Ivica Tafra drži da je ovu temu trebalo odraditi kao prvu točku jesenskog zasjedanja Doma. Unatoč više od 80.000 potpisa građana i zahtjeva osnovanih stožera, a napose apela hrvatskih generala da se provede ta rasprava to se nije dogodilo već se o tome raspravlja na kraju kao nečem ne odveć važnom. Brojni

• Nakon akcije »Oluja« podneseno oko 4000 prijava protiv počinitelja kaznenih djela.

su slučajevi kojima se u posljednje vrijeme namjerno ili nenamjerno pokušava dovesti u pitanje Domovinski rat i osobe koje su u tom ratu sudjelovale, podvukao je zastupnik Tafra te naglasio kako će ovom prilikom upozoriti na značajnije slučajeve. To su: neargumentirano prozivanje Hrvatske vojske i njezinih pripadnika za nedokazane zločine, neprimjerena uhićenja pripadnika Hrvatske vojske i sudionika Domovinskog rata uz organiziranu medijsku prezentaciju, političke optužbe od najviših dužnosnika hrvatske vlasti za navodne ratne zločine prije nego li su i podignute optužnice, osuđivanje pripadnika Hrvatske vojske i sudionika Domovinskog rata prije pravomoćnih presuda, izjednačavanje žrtava i agresora u Domovinskom ratu, čak nuđenje agresoru isprike za taj rat, te izrugivanje legalnih udruga branitelja koji zakonito postoje kako bi štitili dostojanstvo i vrijednosti Domovinskog rata i njegovih sudionika.

Dovoditi u pitanje Domovinski rat i u njemu tražiti zločince i kriminalce, posebno u situaciji kada su gotovo svi privedeni Haaškom sudu Hrvati, pripadnici Hrvatske vojske i borci koji su se borili protiv agresora za slobodu Hrvatske, a stvarni agresori abolicirani, jednako je izdaji svih koji su tu slobodu ostvarili, drži ovaj zastupnik. Možda se i može govoriti o pojedinačnom kriminalnom djelu i zločinu kojeg treba sankcionirati, ali i tu valja uzeti u obzir okolnosti po kojima se eventualno kriminalno djelo dogodilo. Posebno žalosti činjenica da o navodnim zločinima pripadnika Hrvatske vojske i sudionika Domovinskog rata govore ljudi koji su za to najmanje pozvani, oni isti koji ne znaju što je bio Domovinski rat i nisu u neposrednoj blizini osjetili zlo i mržnju agresora. Drži kako bez obzira na pripadnost političkoj stranci treba stati u obranu Domovinskog rata i zaustaviti sve one koji ga žele prikazati kao zločinački i kriminalni. Jednako tako ne treba voditi postupke protiv pripadnika Hrvatske vojske i sudionika Domovinskog rata za navodne zločine i kriminal sve dok odgovornosti ne budu privedeni oni koji su taj rat i agresiju na Hrvatsku prouzročili, te ukinuti zakon o oprostu za agresora, ali ga primijeniti na one koji su branili, i u nemogućim uvjetima obranili opstojnost hrvatske države i naroda.

• Zločin je zločin ako ga sud mjerodavno presudi, a u našoj se javnosti osobe osuđuju i prije nego li se pristupi njihovom procesuiranju.

Odmah je reagirao predsjednik Doma **Zlatko Tomčić** upozorivši zastupnika da u sabornici gdje se donose zakoni nije dozvoljeno pozivati se na nepoštivanje zakona. Drži kako je zastupnik to možda nenamjerno učinio i stoga će to, kaže, »staviti u sferu eventualne zastupnikove greške ili zablude«.

A na konstataciju da je ovu temu valjalo odrediti kao prvu točku jesenskog zasjedanja Sabora predsjednik Tomčić podsjeća da je doista tako i trebalo biti, ali je 15. rujna istekao rok za sazivanje izvanredne sjednice. Uz to, u njegovom je kabinetu, kaže, dogovoreno s parlamentarnim strankama da pripreme materijal za ovu sjednicu, što je i učinjeno nekoliko dana prije zasjedanja Doma pa su eto u maksimalno kratkom roku došli na dnevni red sjednice.

RH nije izvršila agresiju na BiH

Hrvatski branitelji bili su pobjednici, a zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** pita jesu li to oni isti pobjednici koje smo nakon »Bljeska« i »Oluje« dočekivali ponosni do neba, i imamo li pravo na heroje i legende ili su to samo oni koji su mrtvi. Iz svega što se dosad čulo, i od ljudi koji brane dignitet Domovinskog rata zastupnica misli da imaju na to pravo, ali dodaje kako smo se danas u Hrvatskoj bolno podijelili i katkad se vrlo teško razumijemo.

Zastupnica se složila s konstatacijom zastupnika Budiše da ne može Vlada svaki dan polemizirati sa stožerima, ali drži da je trebalo na vrijeme reagirati. Trebalo je, naime, to učiniti već kada je planula prva iskra i bolje, i jasnije razgovarati s ljudima i ispričati se. Kada se skupinu invalida proglasilo lažnima pred TV kamerama bila je dovoljna isprika, ali nje nažalost nije bilo. Zastupnica drži kako je trebalo saslušati i razumjeti hrvatske branitelje. Oni koji su sada na vlasti trebali bi zagrmiti jako i glasno tako da ih se čuje kada se npr. u Borovu selu poruše čempresi koji su tamo spomenik na masakrirane redarstvenike. Javno treba opome-

nuti i Hrvatsku televiziju kada nakon rasprave o zatočenima i nestalima u Dnevniku samo konstatira da je u Saboru o tome vođena rasprava. Drži kako se svi moraju kloniti prejakih riječi, jer one donose tek kratkotrajnu političku korist.

I ovaj je put reagirao predsjednik **Tomčić** izrekavši zastupnici Kosor opomenu za uvredu ostalih zastupnika kojima je, kaže, dala vrlo precizne upute što trebaju raditi. Oni to rade svaki prema svom nahodenju i shvaćanju, zaključio je predsjednik Tomčić.

Na riječi zastupnice Kosor o izostalim reakcijama na posljednja događanja replicirala je **Milanka Opačić (SDP)** podsjetivši da je ministar obrane Radoš dva puta reagirao na napise o tome da se za neke generale traži izručenje Haaškom sudu. Ministar je decidirano rekao da o tome nema nikakva saznanja da osuđuje da se nečije ime povlači po tisku bez ikakvih argumenata.

U ponovnom istupu zastupnica **Kosor** je rekla kako je govorila o konkretnim primjerima i svakako se trudila da se generalizira stvari, i nije imala namjeru ikoga uvrijediti, pogotovo ne zastupnike i izvršnu vlast. Ako je to netko doživio kao uvredu tada se ona ispričava.

Konstatirajući da je isprika uvijek dobar lijek da se otklone eventualni međusobni nesporazumi predsjednik **Tomčić** je konstatirao da je premalo obrađeno od ove opsežne teme, a ima još 52 zastupnika koji su se javili i čiji bi istup trebao trajati deset minuta te četiri zastupnika za trominutnu diskusiju. Vjerujući da su se svi umorili prekinuo je sjednicu najavljujući njezin nastavak za sljedeći dan. Ujedno je zamolio klubove zastupnika da promisle o eventualnom smanjenju broja govornika jer su se sudionici rasprave počeli ponavljati. Na kraju je zamolio zastupnike da se koncentriraju na predložene dokumente za raspravu.

Drugi dan rasprave o Domovinskom ratu »otvorio« je **Luka Trconić (HSS)**. On je u ime Kluba zastupnika svoje stranke, predlagatelja Deklaracije o temeljnim vrijednostima Domovinskog rata, izrazio nadu da će se konačno privesti kraju ova rasprava. Ustvrдио je kako je dosadašnji tijek rasprave pokazao da ima nade da se ona na dostojanstven način privede kraju i pokaže da su, što se tog tiče, svi zastupnici na istim pozicijama glede biti Domovinskog rata.

Kao član radne skupine rekao je kako bi u zajedničkom dokumentu trebalo preciznije izreći da Republika Hrvatska nije niti u jednom trenutku izvršila agresiju na BiH. Istaknuo je zatim kako je HDZ-u sasvim neprihvatljiva teza iz Deklaracije da utopijske ideje Franje Tuđmana i njegovih sljedbenika za vrijeme rata o podjeli BiH nikako ne mogu dovesti u pitanje samu narav Domovinskog rata. Ocijenio je nostalgijom i romantičarskom ideju o podjeli Bosne i povratku Hrvata na svoje povijesne prostore, dodajući kako je jedno politički romantizam, a drugo realna politika i stvarne mogućnosti.

Naglasio je zatim da su hrvatski branitelji opravdano prosvjedovali zbog pasivnosti hrvatskoga pravosuđa. Da smo procesuirali sve slučajeve za koje su postojali dokazi o počinjenim ratnim zločinima jurisdikcija Haaga uopće ne bi došla u obzir jer bi se naši sudovi dokazali na tom području. »Ne možemo biti komotni i čekati koga će Haag procesuirati«, naglasio je Trconić. Uostalom, članak 9. Statuta tog Suda daje nam to pravo, a druga je stvar što Haaški sud može preuzeti slučaj, ako procijeni da taj rad Suda nije korektan. Našim građanima koji su osumnjčeni da zlodjela počinjena za vrijeme Domovinskog rata mora se osigurati objektivno stručno i, prije svega, pošteno suđenje, podvlači ovaj HSS-ov zastupnik.

Na kraju izlaganja pozdravio je Vladine zaključke o dignitetu Domovinskog rata iz kojih je vidljivo da niti jednog trenutka aktualna državna vlast nije bilo kojim svojim potezom to dovodila u pitanje. Jasno se ističe da je Domovinski rat obrambeni rat Hrvatske protiv velikosrpske agresije najčasniji dio naše suvremene povijesti i afirmiran samim ostvarenjem povijesnog cilja, a to je stvaranje i očuvanje cjelovite i neovisne Hrvatske.

• Niti jedna država ni pod koju cijenu ne može i ne smije se odreći prava da pokrene postupak za one vrste kažnjivih djela koje po međunarodnom pravu mora progoniti.

Njegov je istup ponukao neke zastupnike da se jave za riječ. Isprav-

ljajući, kako je rekao, krivi navod, **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** ustvrdio je da u BiH nije bilo nikakvog romantizma nego krvavi rat za opstanak hrvatskoga naroda. Bio je to nametnut rat, kao što je bio nametnut i Hrvatskoj. Da nije bilo Dinare, Livanjske bojišnice i oslobođenja hrvatskog Grahova, ne bi bilo »Oluje«, i imali bismo Republiku srpsku (Krajinu) i u Petrinji i Karlovcu, rekao je Česić-Rojs.

Odmah mu je odgovorio **Luka Trconić** kako nije govorio o krvavoj stvarnosti u BiH već o političkom romantizmu imajući na umu političke ideje.

Zastupnik Trconić nekoliko je puta spomenuo politički romantizam glede podjele Bosne i nekoliko je puta okrivio dr. Tuđmana za podjelu Bosne, a ako je to tako onda je po istom principu romantizam Banovina Hrvatske iz 1939. godine. Činjenica je, međutim da su Bosnu podijelile velike sile u Daytonu (Federacija i Republika Srpska), i da na toj podjeli uporno inzistiraju.

U ponovnom istupu zastupnik **Trconić** se usprotivio konstataciji pretходnika da je Banovina Hrvatska bila romantizam. Banovina Hrvatska je bila stvarnost jer se za to izborio HSS na čelu s dr. Mačekom mukotrpnom borbom u nemogućim uvjetima — uvjetima velikosrpske hegemonije. Banovina Hrvatska bila je samo početak jednog mogućeg državnog ustroja na tim prostorima, i da nisu bili sukobi koji su se netom zbili s svim sigurno bi proces izrastanja hrvatske samostalnosti i dalje rastao preko Banovine Hrvatske i sasvim se sigurno proširio na hrvatske povijesne prostore, zaključio je Trconić.

Mladen Godek (HSL) apelirao je na zastupnike da se drže teme rasprave, a ako se baš želi razgovarati o BiH i politici prema toj državi tada treba izabrati drugu točku dnevnog reda, odnosno drugi dan za raspravu. Događanja u BiH izlaze izvan teme rasprave, zaključio je Godek.

Rasvijetliti pojedinačne slučajeve zločina

Predsjednik **Tomčić** nije se složio s takvim, kako je rekao, dobronamjernim upozorenjem. Radi se samo o tome da je zastupnik Trconić rekao da Hrvatska nije izvršila agresiju na BiH, potkrijepivši to određenim činjenicama na koje su onda reagirali pojedini zastupnici.

Radi ispravka krivog navoda riječ je zatražio **Ante Beljo (HDZ)**. Glede Bosne i Hrvata u BiH, kaže, ono što su imali u vidu Maček i HSS 1939. godine isto je radio HDZ i dr. Tuđman od 1990. naovamo.

Dr. Anto Kovačević (HKDU) smatra, međutim, da je Banovina Hrvatska bila teški romantiziran jer je sa držajno nikada nismo imali već samo na papiru. Po mišljenju ovog zastupnika BiH je ključ hrvatskog pitanja, a najteže što se moglo dogoditi hrvatskom narodu u 21. stoljeću jeste sukob Hrvata i Muslimana. Drži kako je taj sukob iniciran s ciljem da se velikosrpska agresija pretvori u građanski rat.

Uzvratio mu je zastupnik **Trconić** naglasivši da HSS nije sa svojim tezama glede BiH izašao danas ili jučer već je takav stav imao od samog početka još iz vremena dok je predsjednik te stranke bio Drago Stipac. Bilo bi mu, kaže, puno draže da ga je zastupnik Kovačević upozorio kako je tijekom izlaganja zaboravio spomenuti onaj dio hrvatskoga naroda koji je živio u Posavini u Bosni ili npr. na stavove banjalučkog biskupa Franje Komarice.

Ustvrdivši da je od 1990. bio više nego itko za ideje biskupa Komarice, zastupnik **Kovačević** ostao je pri svojem ranije iznesenom stavu o Banovini Hrvatskoj.

U nastavku sjednice **Gordana Sobol (SDP)** počela je izlaganje sjećanjem na legendarnog snimatelja Gordana Lederera kako bi podsjetila da je u obranu Domovine krenula cijela jedna generacija mladih, a danas razočaranih ljudi, jer su, kada su se vratili s bojišnice, njihova radna mjesta nestala »zahvaljujući« tajkunima. Većina njih nema mirovinu, invalidninu ni spomenicu Domovinskog rata. Zastupnica ih je nazvala tihom većinom hrvatskih branitelja, dodajući kako većina njih niti danas nisu članovi niti jedne udruge ni stranke. To su legende Domovinskog rata, istakla je ova zastupnica SDP-a, a da bi se zaštitio njihov dignitet i temeljne vrijednosti Domovinskog rata, valja umjesto deklaracija u Parlamentu dizati ruku za pravedne zakone ne bi li pravna država uistinu zaživjela.

Pobjedom u Domovinskom ratu iskazana je odlučnost za uspostavu i očuvanje Republike Hrvatske, kao samostalne, suverene i demokratske države, a time su ostvarene pretposta-

vke da ona počne funkcionirati kao pravna država. Nad Hrvatskom, a najprije nad hrvatskim braniteljima, već nekoliko godina visi sumnja da su pojedinci od njih činili postupke koji izlaze iz okvira obrane i obrambenog rata. Radi tisuća branitelja zastupnica je zdušno podržala napore Vlade, da rasvijetli svako od tih pojedinačnih slučajeva, držeći da je pri tome najmanje važno imaju li ti pojedinci ili nemaju ovakav ili onakav čin.

Replicirajući **Đuro Dečak (HDZ)** primijetio je da se u izlaganjima nekih zastupnika, pa i u ovom zastupnice Sobol provlači kako većina hrvatskih branitelja nije organizirana u udrugama što indirektno može osporavati to pravo tim ljudima, pa i postavljanje pitanja koga onda zastupaju branitelji nazočni na sjednici. Zamolio je stoga da se u tom smislu ne izlazi s neprovjerenim pokazateljima.

Uzvratila mu je zastupnica **Sobol** kako nije imala namjeru ništa osporavati jer da je tako mislila tada, kaže, sigurno ne bi već na početku svog izlaganja pozdravila i predstavnike udruge hrvatskih branitelja.

Za **Sonju Borovčak (SDP)** ni u jednom času nisu bile upitne temeljne vrijednosti Domovinskog rata, koji se afirmirao kroz uspostavu samostalne i neovisne RH. Do tog cilja došli smo u nametnutom, a obrambenom Domovinskom ratu u kojem je sudjelovalo na tisuće hrvatskih branitelja od kojih većina nije pripadala niti jednoj političkoj stranci. Nakon povratka s ratišta i oduševljenja što konačno imamo svoju državu naše je branitelje kod kuće čekalo neugodno iznenađenje – radne knjižice jer su u međuvremenu firme u kojima su do rata radili, na dobro poznat način (pretvorbom i privatizacijom) propale ili bile na tom putu. Činjenica da su, dok su oni ratovali i ginuli za oslobođenje domovine, drugi stvarali imetak što je izazvalo kod njih šok i ogorčenje. I danas veliki broj hrvatskih branitelja ne radi, nema stan ni invalidninu i auto niti bilo kakve druge beneficije. Naši branitelji stoga govore da su za zaštitu digniteta Domovinskog rata, ali prije svega za zaštitu vlastitog digniteta i jednakost svih pred zakonom. Stoga s pravom očekuju od ove rasprave da pridonose izgradnji demokratske i pravne države, i daljnjem gospodarskom razvoju te otvaranju novih radnih mjesta, zaključila je ova zastupnica.

Uvredljive kvalifikacije

U nastavku sjednice govorila su tri zastupnika HSP-a. Iz izvorišnih osnova Ustava jasno proizlazi da je Domovinski rat temelj hrvatskog društva i države, a iz toga treba zaključiti da se kriminalizacija akcija izvedenih u tom ratu može razumjeti samo kao udar na ustavne temelje naše države, podvukao je **dr. Boris Kandare (HSP)**. Smatra da je relativizacija dostignuća Domovinskog rata započela prije 3. siječnja 2000. odnosno nakon uvođenja instituta oprosta agresorima i konvalidacije odluke srpskih okupacijskih vlasti te priznavanja tuđinske kazneno-sudbene nadležnosti. Time je, smatra Kandare, omogućena sadašnja eskalacija opće sotonizacije temeljnih rezultata Domovinskog rata. Diskvalifikacija Domovinskog rata očituje se u svakodnevnim postupcima, koji su usmjereni na njegovu kriminalizaciju, pa upravo zato hrvatski branitelji teško proživljavaju svu nepravdu takvih slučajeva. Uvjereno je i ratnu čast branitelja vrijeđaju npr. kriminalne isprike koje u ime hrvatskih građana nudi srpskim medijima Predsjednik Republike Hrvatske, kaže Kandare, ali je, kaže, jednako uvredljiva i kvalifikacija obrambenog rata kao građanskog sukoba, čime se u cijelosti relativiziraju međusobno suprotstavljene strane. Podvlači da se kvalifikacija ratnog zločina zlonamjerno koristi za dnevno-političke svrhe koje su očigledno upravljene na štetu rezultata spomenute hrvatske oslobodilačke epopeje. Najprije je trebalo utvrditi ima li u postupcima hrvatskih oružanih snaga poduzetih tijekom Domovinskog rata elemenata bića zloknog kaznenog djela. Tek ako bi se takva posve neuvjerljiva kvalifikacija mogla opravdati, u što zastupnik nikako ne može povjerovati, tek onda bi se mogli pred nadležnim tijelima pokrenuti postupci za koje, kaže, ne postoje zadovoljavajuće odredbe u suvremenom hrvatskom zakonodavstvu. Pita se stoga kako je uopće moglo doći do kriminalizacije Domovinskog rata i odmah odgovara

kako su vjera i jezik temeljni stupovi nacionalnog jedinstva kroz dugu povijest održali hrvatski nacionalni plamen, a kroz stoljeća nacionalnih kriza brižno čuvani u krilu hrvatskih obitelji. Iz takvih obitelji, podvlači zastupnik, ponikli su hrvatski dragovoljci i branitelji hrvatskih nacionalnih interesa, pa stoga nije čudo što im demonizacija rezultata Domovinskog rata teško pada i silno ih uznemiruje. Jednako zato ne treba čuditi što su se upravo hrvatski branitelji udružili u stožere za zaštitu digniteta njihovog plemenitog djela, i što opravdano očekuju da im hrvatsko društvo i država dadu punu zaštitu. Zastupnik potpuno podržava plemenite ciljeve tih stožera.

Iz rasprave zastupnika Kandarea dalo bi se zaključiti da su u Domovinskom ratu sudjelovali samo oni koji su sačuvali vjeru i jezik, reagirala je **Katica Sedmak (SDP)**, dodajući kako pretpostavlja da se radi o katoličkoj vjeri. »Ovdje, međutim, sjedi dosta kolega i kolegica koji ne pripadaju katoličkoj vjeri, ali su svejedno sudjelovali u Domovinskom ratu«, zaključila je zastupnica Sedmak.

Kandareovim tezama kada je započela kriminalizacija Domovinskog rata njegov stranački kolega **Vlado Jukić** pridružio je i vrijeme nakon 1995. kada je razvojačeno desetke tisuća hrvatskih branitelja koji su unatoč zajamčenim povlasticama ostali bez posla. Problem je, kaže, na koji se način preko medija prezentira slika o Domovinskom ratu. Optužio ih je da uglavnom daju negativističku sliku, a problem je, drži, i u šutnji dužnosnika nad višemjesečnim medijskim izvipljavanjem. A baš ti dužnosnici osim što obnašaju vlast imaju i obvezu štiti vrijednost hrvatskog društva, a na prvom je mjestu Domovinski rat. Na kraju izlaganja i on se zauzeo za uspostavu pravne države, no drži da će istinska pravna država biti tek kada se procesuiraju i ratni zločini počinjeni tijekom Drugog svjetskog rata. Isto tako smatra kako postoji vrlo velika razlika između termina ratni zločinac i termina zločin počinjen u ratu, ali bi za to trebala jedna šira rasprava. Upozorava samo da je termin ratni zločin vezan uz vlast za tzv. zapovjednu odgovornost pa svatko onaj tko u Hrvatskoj upotrebljava taj termin, a vezan je uz sudjelovanje hrvatskih branitelja u Domovinskom ratu mora znati sve implikacije koje iz upotrebe toga termina proizlaze.

• Da je hrvatsko pravosuđe procesuiralo sve slučajeve za koje su postojali dokazi o počinjenim ratnim zločinima, jurisdikcija Haaga ne bi uopće došla u obzir.

I **Tonči Tadić (HSP)** smatra da treba prestati s naglašavanjem negativnosti u svezi s Domovinskim ratom u svrhu dnevne politike bilo da se radi o preuveličavanju i manipulaciji brojem lažnih invalida i branitelja, izmišljanjem ratnih zločinaca i sotoniziranjem Hrvatske vojske ili poticanjem kampanje protiv hrvatskih dragovoljaca koja ima za cilj prikazati njih i hrvatske časnike kao zločince. Sve to narušava toliko potrebno jedinstvo u Hrvatskoj. Uostalom, narodnom jedinstvu i konsenzusu dugujemo, kaže, što je u Domovinskom ratu oslabljena agresija velikosrba i Miloševićevih jugokomunista na Hrvatsku. Narodno jedinstvo temeljilo se na jedinstvenim ciljevima oličenim u vladavini demokratskog jedinstva tj. na stvaranju slobodne, demokratske europski razvijene Hrvatske daleko od Balkana i balkanskog shvaćanja rada i demokracije. Iza tih ciljeva stao je svaki domoljub i to je omogućilo pozitivnu energiju hrvatskoga naroda koja je bila jača od bilo kojih Miloševićevih poteza. Zastupnik drži da tu pozitivnu energiju trebamo i danas, ali je, kaže, nema jer su se iz vida izgubile vrijednosti za koje se Hrvatska borila u Domovinskom ratu. Pita stoga gdje su te vrijednosti danas, i je li moguće da su u Hrvatskoj rehabilitirani srpski zločinci na temelju Zakona o oprostima, a Hrvatska tako velikodušno nudi normaliziranje odnosa sa Srbijom. Pozdravio je uhićenje i procesuiranje 12 pripadnika srpskih postrojbi osumnjičenih za ratne zločine i nada se da će ih još biti. Je li moguće, nastavlja zastupnik, da je u Hrvatskoj danas navodno čast biti u društvu balkanskih država u neakvim balkanskim paktovima i integracijama, odnosno zašto put u Europu mora voditi preko Balkana. Kako je moguće da danas pojedini hrvatski političari ističu da se u svemu slažu s politikom zemalja koje su nas ostavile na milost i nemilost tijekom razaranja, i uvjeravaju nas da bi se svi danas trebali ispričati svima. Najzad, zašto nas uvjeravaju da će nam gospodarski krenuti nabolje kada se odrekemo svog gospodarskog suvereniteta i strancima rasprodamo sve što imamo itd.

Potrebna šira revizija invaliditeta

Dr. Zdenko Franić (SDP) replicirao mu je na tezu da put Hrvatske u Europu vodi preko Balkana i balkanskih asocijacija. SDP-ov zastupnik

zna, kaže, samo da preko Balkana vodi put svile, a ne put u Europu, i dodaje kako će u tu Europu Hrvatska ući samostalno na temelju vlastitih sposobnosti. Tu je konstataciju potkrijepio stajalištem naše Vlade koja naglašava imperativ individualnog pristupa zemalja regije u procesu približavanja Europskoj uniji na način da svaka zemlja napreduje brzinom koju je sama sposobna postići.

• Da bi se zaštitio dignitet branitelja i temeljne vrijednosti Domovinskog rata treba umjesto deklaracija u Saboru podizati ruku za pravedne zakone ne bi li pravna država uistinu zaživjela.

U ponovnom istupu **Tonči Tadić** izrazio je zadovoljstvo ovakvim stajalištem Vlade, ali ga zabrinjava stajalište Predsjednika Republike, i drži da tu nema jedinstva između tih institucija vlasti.

Anto Đapić (HSP) se nije složio s iznesenom ocjenom koja se mogla čuti od zastupnika Trconića da razlog brojnih problema valja tražiti u tome što prijašnja vlast nije dovoljno dostatno, energično i učinkovito procesuirala određena kaznena djela vezana uz »Bljesak« i »Olujku«. Brojčani pokazatelji govore nešto sasvim drugo, kaže zastupnik, tj. da je zbog kaznenih djela učinjenih nakon »Olujke« procesuirano više od 2000 počinitelja kaznenih djela (dio je osuđen pravomoćnim presudama, protiv dijela osumnjičenika i dalje se vode postupci, a dio njih se nalazi u zatvorima).

Nakon ove rasprave treba donijeti deklaraciju, a ova je rasprava samo korak do toga. Deklaracija bi trebala biti svima prihvatljiva i ne bi trebala dovoditi u pitanje dignitet i vrijednosti Domovinskog rata, ali naglašava kako je pritom vrlo važna i njezina kasnija operacionalizacija. Zastupnik je nastavio nizati daljnje konkretne prijedloge pa je tako, među ostalim, predložio Vladi izradu kvalitetnog izvješća o provedbi zakona o općem oprostima ne bi li se ozbiljno počelo raditi na sankcioniranju onih koji su počinili zločine nad hrvatskim narodom. Nužnim drži i procesuiranje krivaca sa 126 masovnih grobnica pobijenih Hrvata u Domovinskom ratu, a napose onih koji ne žele sudjelovati u istragama.

U nastavku zastupnik **Đapić** je prozvao Ministarstvo hrvatskih branitelja, jer je svojim čestim izjavama u javnosti i revizijama invaliditeta dolijevalo ulje na vatru, i na neki način bilo pokretač svih kasnijih razlika na hrvatskoj političkoj sceni, te reakcija hrvatskih branitelja. Zastupnik se zalaže za obustavu revizije invalidnosti koja se provodi samo na kategoriji invalida Domovinskog rata. To je nepravedno i u funkciji je političkih zloraba, drži ovaj zastupnik. Predložio je da se revizija invalidnosti provodi i nad invalidima rada, NOR-a, NOB-a i bivših pripadnika JNA-a, a onda i nad hrvatskim braniteljima, te da se to provodi na dostojanstven, pravičan i znanstveno utemeljen način. Predložio je zatim primjenu Zakona o oprostima i na pojedince iz hrvatskoga naroda koji su pravomoćnim presudama osuđeni na izvršavanje kazne u zatvoru za kaznena djela počinjena u Domovinskom ratu. Na kraju pozvao je Hrvatsku televiziju da na jedan konkretniji, konzistentniji, bolji i kvalitetniji način prati Domovinski rat, odnosno zaštiti vrijednosti toga rata.

Stjepan Henezi (SDP) replicirao je zastupniku **Đapiću** na stav o potrebi šire revizije od onoga što je učinjeno u Ministarstvu hrvatskih branitelja. Zastupnik Henezi drži, naime, da se radi o internom nadzoru rada unutar samog Ministarstva, i o usklađenosti dokumentacije, a ne o reviziji invalidnosti hrvatskih branitelja. Dodao je još kako Ministarstvo hrvatskih branitelja nije nadležno za pokretanje širih revizija od onih za koja je nadležno.

Po mišljenju **Dubravke Horvat (SDP)** za medijsko prezentiranje odgovorne su osobe kod kojih je provedena revizija, a ne Ministarstvo kako je to pokušao objasniti zastupnik **Đapić**.

Anto Đapić drži da zastupnica Horvat nije u pravu kada tako što tvrdi. Ovaj HSP-ov zastupnik tvrdi da ministar hrvatskih branitelja nije imao pravo govoriti o revizijskom nadzoru dok nije pravomoćno završen slučaj. Imenujući gosp. Beštaka (90-postotnog invalida), i pročitavši ga kao da je praktički lažni invalid nanio mu je nemjerljivu štetu s tim da taj slučaj još nije u upravnom sporu završen.

Ispravljajući navod zastupnice Horvat, HDZ-ov zastupnik **Branimir Glavaš** rekao je kako je mjesecima pripremana hajka na nositelje Domovinskog rata. Postojala je, kaže, jedna

skupina hrvatskih branitelja (simbola Domovinskog rata) koji su ciljano bili izloženi medijskoj kampanji, a da za to nije bilo nikakvih osnova. Tvrdi da je osobno upoznat da su iz Ureda Vlade RH i ministra hrvatskih branitelja dostavljeni dokumenti s namjerom da se krene u organiziranu hajku. Na te ga je riječi upozorio predsjednik **Tomčić** da nema argumenata za organiziranu hajku.

U ponovnom istupu zastupnica **Dubravka Horvat** ustvrdila je kako misli da ministar hrvatskih branitelja treba štiti sve branitelje, a Glavašu poručila da za rečeno treba imati dokaze. Ona osobno, kaže, informirana je posve suprotno od onoga što je izložio zastupnik Glavaš.

Akademik **Vlatko Pavletić (HDZ)** usprotivio se ocjenama da je ova rasprava nepotrebna jer je tobože dignitet Domovinskog rata potvrđen stvaranjem hrvatske države. Baš obrnuto smatra da je rasprava o dignitetu Domovinskog rata bila nužna i da je došla u pravo vrijeme. Rekao je kako je u javnosti bila kampanja protiv generala, a pozitivnim je ocijenio i to što su Vladinu izjavu pojedinačno potpisali svi članovi Vlade.

Dodao je zatim da će Domovinski rat kada se bude gledao s distance sigurno biti malo čudno. Jer sa samo 6000 cijevi koje je Hrvatska imala na početku rata rađala se hrvatska država i dobivene vrlo važne bitke iz kojih su nikli pravi heroji Domovinskog rata. Moguće je da su u ratu pojedinci počinili neke zločine, ali bitno je da nitko ni na najnižoj razini nije davao niti ima dokaza da je izdavao zapovijedi da se takvi zločini počine, upozorio je gosp. Pavletić. Spominju se pojedinačna zlodjela, a ne ističu junačka djela pojedinaca, i to ne samo onih koji su izdavali zapovijedi već i svih onih ljudi na nižim razinama spremnih da žrtvuju svoj život u borbenim akcijama, a napose onih koji nisu uvijek bili u odorama Hrvatske vojske, a pridonijeli su našoj veličanstvenoj pobjedi.

Glas opomene i glas istine

Za **Stjepana Radića (HSS)** Domovinski je rat najveći moralni zalog u modernoj povijesti Hrvatske. Svako razdoblje povijesti daje određene šanse pa tako i danas imamo šansu da uredimo svoju državu najbolje što znamo i možemo, za što imamo sposobnost ali se moramo odrediti da međusobno »ispravljamo krive Dri-

ne«. Moralna, politička ili bilo koja druga diskvalifikacija ne vode ničemu. Zajednički treba dogovoriti kako se najbolje brani i čuva dignitet Domovinskog rata, a zatim krenuti u rješavanje problema koji su pred nama, i ne mali broj.

Zrinjka Glovacki-Bernardi (HSL) upozorila je kako mladi najveći dio ove rasprave, opterećene težinom jednoga generacijskog iskustva ugrožene Hrvatske i potisnutog identiteta, jednostavno ne razumiju. Njihovo je iskustvo sasvim drugačije, za njih je danas Hrvatska nešto što je samo po sebi razumljivo, i nije nešto što je ugroženo. Stoga zastupnica misli da bi se trebali osloboditi tereta našeg iskustva i usmjeriti se na stvarnost naše djece, i početi se baviti onim što njih zanima – mogućnost da se školuju, zaposle i žive kao ljudi, zaključila je zastupnica Glovacki-Bernardi.

• *Klasifikacija ratnog zločina zlonamjerno se koristi u dnevno-političke svrhe.*

Po mišljenju **dr. Zvonimira Sabatija (HSS)** bilo bi dobro da su se zastupnici tijekom rasprave više orijentirali na dostavljene materijale na zastupničke klupe. Veseli ga postignut dogovor unutar Doma da se na kraju ove rasprave konsenzusom donesu odgovarajući zaključci ili deklaracija. Volio bi, kaže, da je mogao čuti kako običan čovjek, seljak, radnik, intelektualac i umirovljenik tumači sva priopćenja, pismo generala, potpiše nogometaša na peticiju itd. Nikada, međutim, ne treba zaboraviti da su uz hrvatske branitelje Hrvatsku stvarali i seljaci koji su osiguravali hranu, radnici što su u izuzetno teškim uvjetima osiguravali proizvodnju, odgajatelji, učitelji, profesori i drugi. Ostalo je dovoljno onih koji su na razno-razne načine sudjelovali u Domovinskom ratu i stvorili Hrvatsku, i neće dozvoliti da bilo tko baca ljagu na tu našu svetinju, zaključio je zastupnik Sabati.

Glavosječe

Mogu li se u postocima mjeriti oči, ruke i noge ostavljene na hrvatskim bojišnicama, može li itko u postocima mjeriti tugu za mrtvim prijateljem, suborcem, ili izmjeriti pomračenje u

duši zbog svega pretrpljenog i proživljenog? Mogu li se u postocima izmjeriti varljive nade o zatočenima i nestalima, najzad, može li se u postocima izmjeriti sav jad koji su preživjeli ratni stradalnici i još uvijek na tisuće načina preživljavaju? – bila su tek neka od pitanja **Zdenke Babić-Petričević (HDZ)**. Je li itko u postocima prebrojio križeve od Vukovara, preko Posavine, Kupresa, Prevlake do Škabrnje i što je to što neke tjera da izjednače žrtvu s krvnikom, nastavlja ova zastupnica. Zar smo zaboravili kroz tako kratko vrijeme tko je na našu zemlju nasrnuo i ubio Josipa Jovića kao prvu hrvatsku žrtvu, te Vukovar i sve naše vukovare? Ako jesmo zaboravili tada nismo dostojni uljuđenog svijeta, podvlači ova zastupnica. Po tome bi značilo da ćemo s načinom glavosječama kolo igrati u istoj lokomotivi prema Europi i prije nego okaju svoje grijehe i od nas zatraže oprost, kaže zastupnica. Drži kako smo se trebali ugledati na Izraelce u čuvanju stečene države, ali i u potrazi za nacistima 55 godina nakon Drugog svjetskog rata. A mi šaljemo poklisare na poklon Koštunici za koje je Milošević ali i Haag tek »posljednja rupa na svirali«. Istovremeno naši najčasniji i najhrabriji ljudi koji su u najboljoj namjeri podigli glas opomene i glas za istinu odoše smjesta u mirovinu, pa još neki rekoše kako bi morali vratiti novac utrošen za njihovo školovanje. Zar ga nisu vratili braneći svoju domovinu, pita zastupnica. Oni nisu tražili novac jer su se odužili Domovini za vječnost.

Po mišljenju zastupnice **Dubravke Horvat (SDP)** zastupnica Babić-Petričević izrekla je dosta dvojbenih riječi ali, kaže, kako se nikako ne može složiti s konstatacijom da ćemo s našim glavosječama ići u Europu. S tim u svezi podsjetila je na Vladine zaključke koji o tome više govore, tj. o primjeni jedinstvenih mjerila za taj put u Europu.

U ponovnom istupu zastupnica **Babić-Petričević (HDZ)** ponovila je da stoji kod onoga što je izrekla, te da ne govori iz hira nego da za to postoje pretpostavke, a zastupnici Horvat poručila da bi bilo bolje da i ona na ovakav način razmišlja.

Dr. Zdenko Franić (SDP) rekao je kako Vlada RH nije išla u Beograd na poklonstvo, već je rekla da će od ključne važnosti biti priznanje nove vlasti u SR Jugoslaviji glede odgovornosti Miloševićeva režima za agresiju i

zločine počinjene u agresivnim ratovima u Hrvatskoj i drugdje. Vlada smatra da Milošević i ostale osuđene osobe za ratne zločine počinjene u Hrvatskoj, BiH i na Kosovu, a koji se nalaze na teritoriju SR Jugoslavije moraju odgovoriti, odnosno biti izručeni Haagu. Nakon toga za riječ se opet javila zastupnica **Babić-Petričević** naglasivši da je i ona pročitala Vladin stav, ali i dalje, kaže, stoji iza svega što je rekla.

Točku na »i« u ovim replikama stavio je **Anto Đapić (HSP)** konstatacijom da nije ratovao samo Slobodan Milošević, već je ratovala Srbija.

Sve nepravde pogađaju, posebno one prema kojima su učinjene, a Sabor mora imati razumijevanja prema svim zahtjevima pa tako i zahtjevima branitelja koji nisu upereni protiv vlasti i države ali su naznaka i putokaz da treba voditi računa o svima koji u ovom momentu nisu u stanju naći sebe, rekao je **Ante Markov (HSS)**. I ovaj zastupnik smatra da deklaracija mora biti odraz konsenzusa svih političkih stranaka i cjelokupne nacije.

Za riječ se potom javio **Mladen Godek (HSL)** apelirajući na zastupnike, budući da ne postoje stvarne razlike u ocjeni Domovinskog rata, da se smiluju i prekinu daljnju raspravu. Tijekom rasprave nije bilo, kaže, niti jednog disonantnog tona i rasprave koja bi dovela u sumnju dignitet Hrvatskoga državnog sabora, a Vlada je rekla kako je Domovinski rat obrambeni rat Hrvatske protiv velikosrpske agresije najčasniji dio naše suvremene povijesti. Izražen je i ponos na herojski napor hrvatskih građana kojima je uspješno obranjena i stvorena naša Domovina.

Odmah mu je replicirala **Jadranka Kosor (HDZ)** upozorivši da se sada ne razgovara o Vladinom dokumentu već o dvjema inicijativama klubova zastupnika, te dodala kako zastupnici imaju pravo o tome raspravljati.

Milan Kovač (HDZ) javio se u svezi s izlaganjem zastupnika Markova. Tijekom rasprave tog HSS-ovog zastupnika moglo se, kaže, čuti da je hrvatski narod mali narod. To je bio inače uvriježen izričaj koji se mogao čuti tih dana u Saboru, a ne samo kod ovoga zastupnika, kaže zastupnik Kovač, pa stoga svima odgovara da hrvatski narod nije mali nego veliki narod, a može biti tek malobrojan u odnosu na neke druge narode.

Uzvratio mu je zastupnik **Markov (HSS)** naglasivši da način i prilika u

kojoj je upotrijebio riječ »mali narod« zasigurno ne pripadaju kontekstu kako ga je dao Milan Kovač.

Zastupnica **Katica Sedmak (SDP)** nije se složila s mišljenjem zastupnice Kosor kako se ovdje ne raspravlja o Vladinim izjavama. Dajući punu podršku prijedlogu zastupnika Godeka rekla je kako su tijekom ove rasprave mnogi zastupnici raspravljali o izjavama premijera Račana i predsjednika Mesića.

Jadranka Kosor (HDZ) je ponovila da je samo rekla kako se ovom prilikom ne raspravlja o dokumentima, a ne izjavama Vlade. Što se tiče tih izjava one su takve kakve jesu i o njima moramo raspravljati, zaključila je ova HDZ-ova zastupnica.

• Reviziju invalidnosti valja proširiti i na invalide rada, NOR-a, NOB-a i bivše pripadnike JNA.

Tu je intervenirao predsjedatelj ovog dijela sjednice **mr. Mato Arlović** podsjetivši da su Vladini dokumenti kao što su citirani zaključci sa saborske govornice ili spominjani stav Vlade o Domovinskom ratu i podijeljeni su zastupnicima pa mogu, ako žele, o tome raspravljati.

Zastupniku Godeku replicirao je i **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** konstatacijom da se sada ne raspravlja o dignitetu Sabora već Domovinskog rata i branitelja. Rekao je još kako možemo biti svi ponosni jer pripadamo pobjedničkoj generaciji.

Nedopustivi postupci

Krunoslav Kordić (HDZ) očekuje da će rasprava pridonijeti zaštiti digniteta Domovinskog rata jer ga smatra temeljem hrvatske države, najsvetijim periodom hrvatske povijesti a to, dodao je, određeni u vrhu dovode u pitanje.

• Da su nedopustivi postupci prema sudionicima Domovinskog rata govori činjenica da su invalidi i branitelji očuvali slobodu, a sada umjesto veličanja, narušava se pobjednički duh Hrvatske vojske.

Da su nedopustivi postupci prema sudionicima Domovinskog rata govo-

ri činjenica da su invalidi i branitelji očuvali slobodu a sada umjesto veličanja narušava se pobjednički duh Hrvatske vojske. Posebno teške riječi upućuju se hrvatskom narodu u BiH i zanemaruje njihov doprinos u obrani i uspostavi hrvatske države, rekao je.

Podsjeća, naime da se zaboravlja kako je agresija započela 1991. godine a da legitimne vlasti u Sarajevu na to ne reagiraju pa se hrvatski narod samoorganizira. Zastupnik je potom kronološkim redom događaja, podsjetio na ta zbivanja i žrtve rata.

Prigovara da se proglašava zločinima one koji su obranili hrvatski narod i pritom zlonamjerno tumači pojam humanog preseljenja. U medijima se potenciraju eventualna prekoračenja ratnog prava, a isti čini druge strane uporno prešućuju.

Primjerice, Ahmići se svakodnevno spominju a zaboravlja genocid nad Hrvatima u brojnim mjestima. Isto je sa spektakularnim uhićenjima pripadnika Vijeća obrane, dok drugi iako osuđeni nisu ni uvedeni u sudske spise. Iz toga proizlazi da je uhićenje i kriminalizacija branitelja postalo aktualno. Radi toga se nametnula kao potreba donošenje ove Deklaracije o zaštiti Domovinskog rata.

Stjepan Živković (HSS) je upitao nije li možda neriješeno pitanje statusa najvećeg broja branitelja izazvalo tako veliki broj negativnih reakcija i pokrenulo takvu kritičnu masu. Valja znati, smatra da je većini učinjeno puno nepravdi jer se nakon razvojačenja nisu mogli vratiti na svoja radna mjesta, jer su »pretvorena« ili propala. Za vrijeme dok su se oni borili na prvim crtama bojišnice drugi su se materijalno zbrinuli. Prema tome, od međusobnog optuživanja branitelji ionako nemaju ništa nego predlaže da se poradi na otvaranju novih radnih mjesta, i zakonom riješi njihov status.

U tom smislu smatra dobrim usvajanje Deklaracije, otklanjanje uzroka nezadovoljstva, napose nezaposlenih branitelja i raščišćavanje pitanja ocjene vrijednosti Domovinskog rata. Nikada ne bi smio biti doveden u pitanje jer je bio oslobođilački i pravedan jer su njime ostvarene vjekovne težnje hrvatskog naroda.

Dr. **Zdenko Franić (SDP)** je rekao kako hrvatskim medijima kolaju različiti papiri kojima se hrvatskoj vlasti želi imputirati da je namjerava

odvesti u nekakve »balkanoslavije«. Jedan takav papir pripisuje se Carltu Bildtu koji ga ne priznaje kao svoj i kaže da je izmišljotina jedne oporbene stranke. Osim ovog papira ima i drugih, pa navodi proglas koji potpisuju hrvatski nogometni reprezentativci s istim optužbama, dok Zagrebačka deklaracija u kojoj se kaže da Milošević treba završiti u Haagu nema mjesta u medijima.

Otklanjajući bojazan kaže da susjedne zemlje neće biti u istom plovilu, i dodaje kako drži da je bolje imati uljuđeno susjedstvo, nego fašističko. U tom procesu Hrvatska kreće prema Europskoj uniji, naglašava, a prihvaćanje u članstvo ovisi o njezinoj demokratičnosti, tržišnom gospodarstvu, i obnavljanju infrastrukture.

Strah od »balkanoslavije«

Dr. **Anto Kovačević (HKDU)** smatra da ne treba potcjenjivati Bildtov politički utjecaj jer je za nj dobio brojna odličja, i valja znati da ga podupiru mnoge hrvatskoj nesklone zemlje.

Dr. **Zdenko Franić** pak smatra kako ne treba potcjenjivati volju hrvatskog naroda sročenu u članku 135. Ustava da se ne ide u »jugotvorine«.

Drago Krpina (HDZ) je dopunio zastupnika preciziravši riječi Carla Bildta koji je rekao je da je taj »dokument« tvorevina HDZ-a, a ne kako je rekao »oporbene stranke« i podsjeća zastupnike da je na nj zapravo upozorio dr. Mate Granić. Iako može prihvatiti iznijeti argument za koji je poslužio ustavni članak, smatra kako valja upozoriti na sporost u procesu prijama u EU i brojne dokumente u kojima se spominje tvorevina kao »zapadni Balkan«, te nije čudno što se »puše na hladno«.

S razlogom je izbjegao potpuni citat – reče dr. **Zdenko Franić**, da izbjegne replike i upozorava na stav EU koja se zalaže za individualni pristup. Osim toga, iako je istina da je Hrvatska već dvaput »ugurana« u Jugoslaviju postoji razlika utoliko što sada ima svoju vojsku koja je izrasla iz Domovinskog rata, ima svoj Sabor i zajednički stav da se isključuju sve »balkanoslavije«.

Drago Krpina je primijetio da je kolega citirajući Bildtovu izjavu zapravo prihvatio rečeno kako je dokument izmislio HDZ.

Branimir Glavaš (HDZ) je prosvjedovao jer misli da se odmaklo od teme na što je dr. **Zdenko Franić** odgovorio da nije imao namjeru išta

imputirati HDZ-u, a Glavašu odgovorio da nije odmak od teme ako se u pravilu spominju »balkanoslavije« i »jugotvorenine«.

Drago Krpina je inzistirao na rečenome da zastupnik prihvaća Bildtovo tumačenje, iako se zna da je informaciju plasirao u javnost dr. **Mate Granić (DC)**. On je to i potvrdio i pojasnio da je taj papir iz Ureda glavnog tajnika UN-a podijeljen neformalno, tajno članicama Vijeća sigurnosti i da je preko diplomacije prijateljske zemlje došao k nama.

Dakako, dodao je predsjedavajući mr. **Mato Arlović**, i Vlada se očitovala svojim zaključcima.

Nenad Stazić (SDP) je upozorio da je Domovinski rat naša temeljna vrijednost i da se već sada mogu dati političke ocjene. Reče – bio je legalno, legitimno sredstvo hrvatskog naroda u borbi za svoju slobodu, državnu cjelovitost, samostalnost i suverenitet.

Međutim, smatra da će punu ocjenu dati generacije koje dolaze jer će se stvoriti vremenska distanca, izbljediti neki mitovi i moći će govoriti bez ideološkog odvajanja.

• Punu će ocjenu dati generacije koje dolaze, jer će se stvoriti vremenska distanca, izbljediti neki mitovi i moći će se govoriti bez ideološkog odvajanja.

Uvjeren je, dodaje, da uz literarne spomenike hrvatskom branitelju, civilima i žrtvama rata, posebno treba naglasiti da su krenuli u rat u teniscama i trapericama, i podvući skromnost. Stoga, država mora prvenstveno brinuti da ih zaposli. Takvi branitelji često nemaju zaslužena priznanja ali ih zato imaju mnogi političari. Ta šutljiva većina nije organizirana u stožerima i ne izaziva rušenje vlasti, rekao je, nego je svojim odlaskom u rat uz obranu zemlje željela stvoriti takvu državu u kojoj će vladati pravo. Za isto to se zalaže ministar koji je iz njihovih redova, a to se međutim naziva ugrožavanjem digniteta Domovinskog rata, dižu se stranke i stožeri. U jednoj od peticija piše da »protuhrvatski najamnici sude nevinim ljudima bez istrage i suda«, a Vladu nazivaju veleizdajničkom.

Prihvaćajući da ugroženi dignitet uvijek treba braniti, smatra kako ga zapravo ugrožavaju oni koji ne priznaju članak 3. Ustava, tj. vladavinu prava i demokratsko višestranačje stvoreno voljom birača na siječnjaškim izborima. Suprotno tome – dignitet treba braniti od ratnih profitera i onih koji su upropastili hrvatsko gospodarstvo, bogateći se dok su »naši dečki ginuli«. Isto tako smatra da dignitet treba čuvati i od onih koji su ubijali civile, palili kuće, lažno stjecali status invalida i time potkrali prave invalide.

Nije većina »šutljiva«

Jadranka Kosor (HDZ) je replicirala ne prihvaćajući da se radi o »šutljivoj većini« i potkrijepila stav podacima koje je iznio Đuro Dečak po kojima njegova udruga broji više stotina tisuća branitelja, a Udruga invalida Domovinskog rata 39 tisuća. Zastupniku Staziću upućuje prijekor da svojim riječima omalovažava sve te ljude, te rečenome da su mrtvi dečki stvarni heroji, kao da živi to nisu.

U odgovoru na ove primjedbe, **Nenad Stazić** je rekao – »ono što je Petar govorio Pavlu više govori o Petru nego o Pavlu«.

Drago Krpina prihvaća da nije dobro stvarati »predrevolucionarno stanje« ali isto tako prigovara SDP-u da se nakon 3. siječnja ponašao kao da nije došlo do uobičajene smjene vlasti nego da je ugušena desetogodišnja kontrarevolucija, pri čemu se rabe riječi kao »porožene snage« i govori da se protiv HDZ-a vodi istraga (premierove riječi), dok je novinarka u emisiji na HRT-u naziva zločinačkom organizacijom. Potom slijedi čistka hrvatskih diplomata, masovno se izbacuju hrvatski generali. To su postupci koji stvaraju ozračje revolucionarnog stanja u Hrvatskoj. Da se tako ne radi, stvorila bi se povoljnija klima za rješavanje onog potrebnijeg a to su životni problemi, zaključio je gospodin Krpina.

Što se pak tiče prigovora Ćiri Blaževiću za kako reče nezasluzeni čin, valja upitati i Stipu Mesića, i Dražena Budišu zašto su ih primili.

Nenad Stazić u procjeni da Vlada stvara predrevolucionarno stanje (revolucija je nasilno svrgavanje vlasti) vidi apsurd, uputivši Krpinu da odgovor na to pitanje potraži u proglasu koji je izdala njegova stranka.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) u svom javljanju za ispravak krivog navoda

kaže da nije istina da su hrvatski branitelji palili kuće, nego je to činio šljama i dezerteri koji su radi toga privedeni i radi toga nemaju ni Spomenice Domovinskog rata.

Drago Krpina odbacuje tvrdnje da proglas stvara predrevolucionarno stanje i citatom potkrepljuje da se poziva svim demokratskim sredstvima izraziti neslaganje s postupcima aktualnog režima, da se sačuva mir i dostojanstvo te suprotstave pokušajima da se izazove unutarnji nemir.

Takav ton nije imao dokument HSLS-a, iz 1994. godine, podsjetio je, nego poziva na izazivanje sukoba i nedemokratsko rušenje vlasti, što je pučistički oblik rušenja vlasti. U ovom slučaju spominju se samo prijevremeni parlamentarni izbori.

Obrana digniteta

Nenad Stazić prihvaća tumačenje Ćesića-Rojša da su palili kuće u već oslobođenim područjima nečasni ljudi i ponavlja da upravo od takvih ljudi treba braniti dignitet Domovinskog rata.

Gospodina Krpinu citatom podsjeća na dio Proglasa u kojem se kaže da ovaj režim nastoji čašu gorčine »preliti preko ruba građanskog rata, dovesti do daljnjih podjela i mogućeg oružanog sukoba unutar hrvatskog naroda«.

Drago Krpina ne prihvaća da je to poziv na revoluciju nego se radi, kaže, o političkoj ocjeni parlamentarne stranke i »sveta je vodica« u usporedbi s premijerovim riječima o HDZ-u kao zločinačkoj organizaciji, prigovorivši mu što na to, kao novinar, nije reagirao.

Dubravka Šuica (HDZ) je apelirala na razum i zajednički tekst deklaracije složivši se s Budišinom tezom da nitko nema ekskluzivno pravo na tumačenje Domovinskog rata.

Neprimjerenom smatra formulaciju da Domovinski rat treba dekriminalizirati što bi značilo da je bio kriminalan iako podržava stav da nijedan rat nije oslobođen od pojave zločina. O tome će, međutim, reći pravosuđe, i upozorava da ne treba zaboravljati na uvjete u kojima se Hrvatsku branilo. U tom podsjećanju iznosi da je trećina teritorija bila okupirana, a da je uveden međunarodni embargo na uvoz oružja.

U daljnjem govoru zastupnica je, kao i kolege prije nje osudila postojeći medijski obračun s HDZ-om po kojima je zločinačka organizacija,

a dr. Franjo Tuđman diktator te iznosi svoje protivljenje tome da se kompromitira Hrvatska vojska. Neprihvatljivim drži argument da se uklanjanjem krivaca za navodne zločine iz redova Hrvatske vojske osvjetljava obraz hrvatskog vojnika jer smatra da ne postoji kolektivna krivica.

• Neprihvatljiv je argument da se uklanjanjem krivaca za navodne zločine iz redova Hrvatske vojske osvjetljava obraz hrvatskog vojnika, jer ne postoji kolektivna krivica.

Premda o nekim pojavama u Domovinskom ratu treba govoriti kritički, smatra da polazište uvijek mora biti ocjena da je sudjelovanje bilo častan čin, te podsjeća da su hrvatske vlasti svojevremeno donijele oko 4 tisuće kaznenih prijava i osuđeno je 1949 osoba.

Važno bi bilo saznati, misli zastupnica, zašto se istražuju i procesuiraju zaključne operacije, a zaboravljaju desetorostruko veća zlodjela i razaranja u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Štoviše, zatraženo je amnestiranje Srba, sada i smještaj, a istovremeno zaboravlja na granatiranje Gospića i Dubrovnika. Neprihvatljivim smatra traženje Predsjednika Republike da se svatko svakome ispriča, jer je poznato da se obrambeni rat vodio isključivo na hrvatskom teritoriju dok je agresor imao desetke koncentracijskih logora, ostavio je 128 masovnih grobnica i prognao 700 tisuća ljudi.

Prema njezinoj ocjeni – eskalacija obezvjeđivanja usporedna je s uspostavom nove vlasti i prigovara joj da nije dovoljno učinila da se zaustavi. Štoviše, Predsjednik i premijer svojim neodmjerenim izjavama sugeriraju kako podržavaju taj proces. Stoga izražava uvjerenje da ima razloga za okupljanje radi ugroženog digniteta. Smiješnima smatra ocjene da su generali namjeravali rušiti državu koju su stvarali i ne vidi, rekla je, da je to bio politički čin.

Izrazila je potom nadu u zajednički tekst Deklaracije kojom će se zaštititi Domovinski rat, smiriti političke napetosti, te afirmirati njegove vrijednosti.

Nije potrebna medijska naglašenost

Ivan Jarnjak (HDZ) je konstatirao da je do sada formirano više različitih stožera, ali da nijedan nije bio toliko napadan kao ovaj spontani koji upozorava na teško stanje u državi i postojeće tendencije da se ugrozi Domovinski rat.

Odgovarajući na optužbe, tvrdi da se nije išlo u rat radi stjecanja privilegija ili da se čine zlodjela te da njih zapravo i nema nego samo prava na ortopedsku pomagala koja proizlaze iz zakona. Međutim, ako se i pojave privilegije treba djelovati bez pretjerane medijske naglašenosti jer su branitelji osjetljivi na ocjene da su »Bljesak« i »Oluja« najveća sramota hrvatskog naroda, da je humano preseljenje smišljeno u Hrvatskoj, da se stalno naglašava postojanje lažnih invalida, kao da i sami nisu tražili revizije.

Govoreći lijepim riječima o zaslugama sudionika Domovinskog rata, jer mnoge i osobno poznaje, u njihovo ime tvrdi da oni nikada neće biti protiv demokratski izabrane vlasti ali uvijek hoće protiv nepravilnosti, jer smatraju da na njih imaju pravo upozoravati.

Stjepan Henezi (SDP) drži prihvatljivom ocjenu da se nije išlo u rat radi stvaranja privilegija ali da je do njih ipak došlo. Radi toga su predložena nova rješenja u zakonu o hrvatskim braniteljima.

Dr. **Miroslav Furdek (HSS)** je opisao postojeću situaciju – radikalizacija političkog života, osnivanje stožera, deklaracija, pismo generala, nogometnih reprezentativaca, izjava crkvenih velikodostojnika, razlozi su radi kojih je trebalo otvoriti ovu raspravu.

O Domovinskom ratu – vođen je kao odgovor na velikosrpsku agresiju, oslobodilački jer je uspostavljena kontrola nad cijelim državnim teritorijem, te je legitiman i pravedan. Stvoreni su preduvjeti za stvaranje pravne države i parlamentarne demokracije.

Sudjelovao se u radu bez pripadajućih strankama, napominje i podsjeća na posljedice – 15 tisuća poginulih, više od 30 tisuća invalida, gotovo 1600 nestalih, djeca bez roditelja, 126

masovnih grobnica, razorene crkve, težak ekonomski položaj preživjelih i njihova prava samo na papiru.

Da je situacija u tome normalna, smatra kako ne bi trebalo Deklaracije, jer ključnim pitanjem smatra zapravo gospodarski oporavak, i dodaje – kao dragovoljac i branitelj ne vidi da vlast kriminalizira Domovinski rat, nego su joj oni i dali povjerenje.

Prihvatljivo je traženje HSS-a da se postupi po principu dokaza krivice i procesuiru u Hrvatskoj a ne u Haagu. Što se tiče postojeće situacije, iznosi zapažanja kako je bilo krivo interpretiranih ali i neodmjerenih izjava državnog vodstva (u njegovo se ime nitko ne treba ispričavati Srbiji) i u obraćanju braniteljima poštujući što nemaju rušilačke namjere upitao ih je – ne postoje li ipak pokušaji da ih se uvuče u političke obračune i eventualno redefiniranje volje birača nakon izbora i podsjeća ih da je dio njihovih neriješenih pitanja starije od ove Vlade.

Bolje je, smatra da kao u ratu »stave glave zajedno« i krenu u gospodarsku obnovu.

Mr. **Marin Jurjević (SDP)** je ocijenio da je rasprava pokazala veće međusobno razumijevanje nego se moglo slutiti. Tek je u Domovinskom ratu došlo do jedinstva naroda pa bi bilo apsurdno da radi njega dođe do podjela.

Veličina u domoljublju

Ingrid Antičević Marinović (SDP) misli da je uvijek premalo riječi kada se govori o Domovinskom ratu i da riječima izgovorenim u Saboru nije moguće natkriti veličinu borbe. Veličina hrvatskog vojnika je u tome što je iskazao domoljublje odupirući se velikosrpskoj agresiji i što je u »Bljesku« i »Oluji« oslobodio okupirane krajeve. Oni drugi koji su zlostavljali civile i zarobljenike moraju se bojati doći pred lice pravde.

Veličina hrvatskog vojnika je u tome što je iskazao domoljublje odupirući se velikosrpskoj agresiji i što je u »Bljesku« i »Oluji« oslobodio okupirane krajeve.

Istina je, kaže da je naročito zadnjih godina određenim političkim snagama odgovarala izolacija Hrvatske da bi mogli ostvariti sebične interese zloporabe.

I ovom raspravom se želi u stvari raščistiti u tisku otvoren problem da su postojala dva lica rata, tko je što radio u ratu i oko njega – kome je bio majka nemoralnog uspona i nezaluženih priznanja a kome maćeha bijede i stradanja i ne samo zbog zločinačke agresije.

Kažnjavanje takvih osoba, što je izbor siječanjske promjene vlasti, ne smije se tumačiti kao dovođenje u pitanje dostojanstva naroda i države. Naime, smatra kako mjere koje poduzima nova vlast plaše samo one koji imaju nečistu savjest i boje se djelotvornosti pravnog sustava. Ujedno je iskoristila priliku da oda priznanje svakome tko je na bilo koji način pridonio slobodi Hrvatske, naglasivši da častan vojnik ostaje simbolom ovog rata.

Ispravak netočnog navoda zatražio je **Ljubo Česić-Rojs (HDZ)** neprihativši tezu o dva lica rata. Postoji samo jedno lice – uspostava i obrana slobodne, samostalne i nezavisne države Hrvatske, rekao je zastupnik, i drugima smatra one koji se nisu odazvali pozivu vrhovnog zapovjednika.

Isto je zatražio dr. **Ivić Pašalić** radi ocjene zastupnice da je bivša vlast dovela Hrvatska u svojevrsnu izolaciju. Naime, nisu pristali na traženja Međunarodna zajednice – bezuvjetni povratak Srba, bezuvjetnu suradnju s Haagom, odricanju hrvatstva i Hrvata u BiH a ova vlast na sve jest i plaća za to visoku cijenu dok Srbija sve to dobija a da za to nije učinila ništa i ukazuje na izjave novog srbijanskog predsjednika glede suradnje s Haagom.

Ingrid Antičević-Marinović odgovara Česiću-Rojsu da nije dobro slušao kad je govorila da postoji tumačenje javnosti, a Pašaliću da je Srbija njihova tema i o tome ne bi govorila.

Milanka Opačić (SDP) je odgovorila istom zastupniku da je Hrvatska prihvatila samostalnu suverenu Republiku Bosnu i Hercegovinu, a što se tiče progona ratnih zločina, Hrvatska će utjecati na Međunarodnu zajednicu da kazna sustigne one koji

su počinili ratni zločin na hrvatskom teritoriju.

Dr. **Ivić Pašalić** je na rečeno izrazio skepsu, i ostao pri svome stavu da će Hrvatska i dalje plaćati visoku cijenu da bi je Međunarodna zajednica prihvatila.

Branislav Tušek (SDP) mu je odgovorio da visoku cijenu radi vođene politike ne plaća on koji dobro živi nego hrvatski građani.

Odgovor dr. **Ivića Pašalića** – rezultat te politike je samostalna Hrvatska i iznosi sumnju da će ova biti toliko uspješno i dugo na vlasti.

Prigovor zbog izlaska iz okvira netočnog navoda uputio je predsjednik Doma i uz rizik da i sam bude opomenut rekao da Međunarodna zajednica nikad nije tražila odricanje od Hrvata u BiH, a na to ga odmah upozorio **Ivan Milas (HDZ)** na što je i sam predsjednik zatražio kaznu za prijestup.

Dr. **Ivić Pašalić** je ustvrdio da kao dokaz rečenoga postoje transkripti a predsjednik Doma mu odgovorio da »iza kulisa nije službeno«. Na tvrdnju **Ivića Pašalića** da su to bili službeni razgovori predsjednik Doma je odgovorio da takav oblik ima tek onda kada odluči ovaj Dom.

Umjesto stabilnosti radikalizacija

Prema riječima **Darija Vukića (HDZ)** Domovinski rat je bio najsjašniji bljesak hrvatske povijesti te da njegov dignitet treba štititi pravilnim odnosom prema obiteljima poginulih i nestalih branitelja, zapošljavanju i kontroli zakonom postojećih obveza pri zapošljavanju.

Prigovorio je da ni ova vlast ne jamči pravednost sudionicima Domovinskog rata, očekujući da će se to dogoditi nakon ove rasprave.

Analizirajući hrvatsku političku scenu vidi ogorčenost i bezvoljnost, te umjesto stabilnosti radikalizaciju. Kao jedan od uzroka navodi izbjegavanje rasprave o neispunjenju predizbornih obećanja, a vlast se još dodatno destabilizira donoseći promjenu Ustava. Istovremeno ne donosi dokumente o gospodarskom razvoju Hrvatske, ne izvlači pouku iz situacije o tome, zašto ne pritiče kapital i kakve uvjete treba stvoriti za njegov dolazak, ne precizira odredbe o carinskoj i monetarnoj uniji, kaže zastup-

nik, izrazivši protivljenje pristupanju balkanskoj zajednici.

Mate Jukić (HSP) misli da stavovi Stožera za zaštitu Domovinskog rata javnosti trebaju biti prezentirani na pravilan način, jer prozivanje stradalnika, proglašavanje da su ratni zločinci i kriminalci, nagoni Stožer da traže drugačiji odnos, pa ocjenjuju da je i šutnja dužnosnika zapravo prešutno odobravanje.

Zastupnik je naveo da nije pojašnjen pojam ratnog zločina i osobno pod time podrazumijeva da se odnosi samo na one koji su željeli osvajati tuđu zemlju, predloživši ujedno da se za zločin počinjen u hrvatskim obrambenim snagama koristi neki drugi pojam.

• Kod istraživanja zločina u Domovinskom ratu Vlada treba obratiti pažnju i na one učinjene prije 50 godina jer ratni zločin ne zastarjeva.

U nastavku je upozorio Vladu da kod istraživanja zločina u Domovinskom ratu obrati pažnju i na one učinjene prije 50 godina jer ratni zločin ne zastarjeva, da isto učini provodeći reviziju invalida NOB-a jer ima podataka da je 25 tisuća bilo mlađe od 11 godina. Na kraju se negativno izjasnio glede izjave Predsjednika Republike o stvaranju dviju koncepcija – velike Hrvatske i velike Srbije radi čega se svatko svakome treba ispričati.

Mladen Godek (HSL) je rekao kako misli da su razmišljanja o ratnom zločinu »interesantna ali su protivna definiciji međunarodnog ratnog prava«.

Mate Jukić je smatrao da zastupnici trebaju biti upoznati sa zahtjevima Stožera pa ih je htio pročitati, ali je prijedlog odbijen jer ga ne dopušta Poslovnik, rekao mu je predsjednik Doma, izrazivši žaljenje što tekst nisu prenijeli mediji.

Mirjana Didović (SDP) je izdvojila za nju četiri ključna pitanja a određuju okvir i sadržaj diskusije u posljednje vrijeme vođene pod općim naslovom – zaštita digniteta Domovinskog rata, temelja države u kontekstu određenja Domovinskog rata, pitanje područja vođenja Domovin-

skog rata, pitanje zločina kao takvog i pitanje nacionalne pomirbe.

Prva tema zahtijeva ozbiljnu raspravu, mišljenja je zastupnica i važnim drži unaprijed naglasiti kako cilj Deklaracije ne može biti utvrđenje konačne istine jer takve istine nema (stalna su promišljanja). Nadalje, volja hrvatskog naroda da bude slobodan ne može biti ugrožena različitim mišljenjem ali zato može nasiljem, pljačkom, agresijom, nefunkcioniranjem demokracije, pozivanjem na oružje, ideološkom isključivošću manipulacijom nacionalnim, vjerskim i domoljubnim osjećajima.

Kazavši kako će se osvrnuti samo na neke točke iz prijedloga Deklaracije Kluba zastupnika HDZ-a, ukazuje na sintagmu »nacionalno ozemlje« neupotrebljivu u pitanjima rata, ukoliko se ne želi pristati na velikosrpsku tezu o srpskim zemljama.

Citatom je ukazala na problem povezivanja rata u RH i BiH s tom razlikom što se u RH branilo državno i nacionalno područje a u BiH nacionalno koje nije moguće državno i politički definirati osim u etički očišćenju državi. U citatu teksta u kojem se odbacuje tvrdnja da je Hrvatska vojska činila zločine tijekom Domovinskog rata povlači pitanje o tome je li uopće bilo zločina koje su počinili pojedinci ili skupine poslije Domovinskog rata. Smatra nužnim odrediti se prema zločinu kako se iza cijele vojske ne bi skrivali pojedinci.

O pojmu nacionalne pomirbe kaže da nije bila u praksi kakva je trebala biti iako je verbalno deklarirana, a obnašana je u vlasti kao isključivanje drugih. Uostalom, rekla je zastupnica – hrvatski je narod iskazao političku odlučnost izjasnivši se na referendumu za samostalnost, a upravo tu volju hrvatskog naroda smatra temeljem hrvatske države.

Analiza stanja

Replicirao je dr. **Jure Radić (HDZ)** držeći neprimjernom uspoređivati Gradišćanske Hrvate s Hrvatima u BiH, jer su u potonjoj konstitutivni narod, a **Luka Bebić (HDZ)** odbacio isključivost pomirbe podsjetivši na Vladu demokratskog jedinstva.

Dr. **Mate Granić (CD)** je u svome govoru analizirao političku i sigurnosnu situaciju u Republici Hrvatskoj,

uz ocjenu da se u posljednjih nekoliko tjedana pogoršava i radikalizira.

Podsjeća na teške riječi (ne gurajte nam oružje u ruke, pokušaj državnog udara, građanski rat, vraćanje jugoslavenske ili balkanske asocijacije) a sve to, mišljenja je, udaljava od gospodarske i socijalne situacije.

Naime, ocjenjuje da sigurnosna situacija pogoršana uhićenjima optuženih za nestanak civila, pri čemu je, smatra (ako su uhićenja legitimna i utemeljena na zakonu) učinjeno izuzetno mnogo propusta u proceduri a najveći je nedovoljno obavještavanje javnosti te gubitak dijaloga s braniteljima i stradalnicima Domovinskog rata. Radikalno re-agiraju udruge, a politička pokroviteljstva još zaoštravaju političku scenu. Pismo generala izaziva podjelu u društvu, i podsjeća da u demokratskim društvima to nije moguće. No, smatra da treba razumjeti njihovu osjetljivost na pokušaje revizije ocjena o uzrocima i posljedicama Domovinskog rata. Upućuje prigovor Predsjedniku Republike što je izabrao najoštriju kaznu, i izražava zabrinutost što im nije dao šansu da ga pismeno obrazlože. Drži da su to zaslužili i radi toga što time problem nije uklonjen.

Pretjeranom smatra izjavu da se radilo o pokušaju državnog udara, a proglas HDZ-a, dodatno je zaoštio političku scenu, i prigovara mu što spominje građanski rat. Pozive na prijevremene izbore, međutim, ne smatra realnim iako jesu legitimni.

Budući da se to događa u vrijeme velikih promjena u Srbiji, situacija nalaže da se zaustave postojeći sukobi. Podsjećanjem da je RH dužna surađivati s Haaškim sudom temeljem Rezolucije Vijeća sigurnosti i Ustavnim zakonom, te da nesuradnja povlači za sobom međunarodnu izolaciju, u ime svoje stranke dr. Granić podupire suradnju.

Izrazio je zabrinutost zbog nedovoljne aktivnosti Suda glede zločina učinjenih na teritoriju Republike Hrvatske 1991. godine, posebno nad civilima, te ekstenzivnog proširenja zapovjedne odgovornosti topništva kod oslobađanja Knina.

Premda RH ne može odbaciti nadležnost Suda nad operacijama »Bljesak« i »Oluja« jer bi se to protumačilo odbijanjem suradnje, savjetuje Vladi

• Premda RH ne može odbaciti nadležnost Suda nad operacijama »Bljesak« i »Oluja« jer bi se to protumačilo odbijanjem suradnje, Vlada se treba pripremiti za što odgovorniju suradnju i konzultaciju s međunarodnim stručnjacima.

da se pripremi za što odgovorniju suradnju i konzultaciju s međunarodnim stručnjacima.

Ne dvojeći da je u interesu RH istražiti i procesuirati ratne zločine, posebno nad civilima, i uz prethodni naglasak da se ne dovodi u pitanje legitimnost i legalnost operacija »Oluje« i »Bljeska«, drži kako suradnja mora biti transparentna.

Ako se pođe od činjenice da su branitelji najzaslužniji za stvaranje moderne države, podsjeća Vladu na odgovornost stalnog vođenja dijaloga s braniteljima. Naime, smatra da su opravdane revizije invalidnosti provođene nespretno te su dodatno iritirale javnost i branitelje.

I na kraju naglašava da je nedvojbeno da je Domovinski rat bio obrambeni, podsjeća na broj poginulih, ranjenih i njihov veliki doprinos. Izrazivši nevjericu u to da je itko mogao narediti da se čini zločin, smatra da je radi svih žrtava i digniteta Domovinskog rata interes Republike Hrvatske istražiti zločin i počinitelje kazniti.

Suditi u Hrvatskoj

Miroslav Korenika (SDP) je podržao stav Vlade o Domovinskom ratu i prigovorio HDZ-u što u svome tekstu ponovno povlači pitanje razoružanja teritorijalne obrane pri čemu u nespretnom tekstu sami sebe optužuju za komunizam.

U svezi s temom pod obranom dostojanstva Domovinskog rata smatra – poštovanje Ustava, zakona (među 12 generala ima onih koji su maltretirali građane) odazvati se građanskoj dužnosti ali bez medijske

hajke. U obrambenom ratu je bilo moguće učiniti zločin, ali bi u tom slučaju suđenje trebalo biti omogućeno u Hrvatskoj.

Đuro Dečak (HDZ) je protestirao što se krivo proziva generale koji su potpisali peticiju i time izrazili svoje političko neslaganje, da su to učinili kako bi izbjegli pojavljivanje na sudu.

Mr. Zlatko Mateša (HDZ) je prigovorio zastupnicima da se pozivaju na pravnu državu i istovremeno uzimaju pravo suditi o nečijoj krivnji.

Branimir Glavaš je ukorio zastupnika Koreniku da nema pravo prozivati heroje Domovinskog rata, ocjenjivati zakonitost njihova ponašanja i insinuirati krivnju. Zastupnik **Korenika** je međutim takve optužbe odbacio.

Milan Kovač (HDZ) je odvratio na prigovor da branitelji na fronti nisu mogli dobiti dionice, da su ih mogli dobiti i besplatno.

Prigovor radi dionica **Branimir Glavaš** je shvatio kao obmanjivanje Hrvata i dodao da ih ni sam kao branitelj nije dobio i da se ne osjeća prevarenim i opljačkanim.

Romano Meštrović (SDP) je rekao da su sudionici Domovinskog rata stvarali povijest i slobodu. To podrazumijeva demokraciju, prosperitet i naglašava da u tom smislu treba čuvati dignitet. Činjenica je da je velikosrpski agresor napao Hrvatsku, da su napravili nemile zločine i da je bilo teže onima koji su bili na prvoj crti bojišnice, nego ostalima.

Iskazavši time dužno poštovanje braniteljima, udovicama, djeci i roditeljima branitelja o kojima država mora skrbiti, smatra da radi istine treba reći da ima lažnih invalida, da je revizija nužna i radi toga da se i tako brani dignitet Domovinskog rata.

Prihvatljivim drži stav da su u Domovinskom ratu pojedinci počinili zločin o čemu će zadnju riječ reći suci. Ipak valja uzeti u obzir olakotne okolnosti i tretirati ih kao pojedinačni zločin.

Đuro Dečak je upozorio da ne utvrđivanje zakonskih okvira otvara

prostor zlonamjernicima da u sinhroniziranoj politikantskoj kampanji u medijima prozivaju i omalovažavaju zapovjednike ratnih postrojbi, a potom zahuktavanjem kampanje raste nezadovoljstvo branitelja te su ih mediji podijelili na dobre i loše. No, zbog svojih izjava najodgovorniji predstavnici vlasti nisu se ispričali a kamoli odgovarali. Radi zaštite digniteta osnivanju stožere, nastavlja Dečak, ali ne da ruše vlast nego da naglase da nisu loši momci. Oni su željeli upozoriti na egzistencijalne probleme, raspraviti pojam ratnog zločina, zapovjednu odgovornost, dobiti odgovor na pitanje zašto abolicija samo na jednoj strani, zašto je toliko nezaposlenih, kako su zbrinuti roditelji, djeca i udovice, zašto Domovinskog rata nema na HRT-u, zašto je ukinut »Spomendan« i neadekvatno zastupljeni u čitankama.

Kao zagovornik dijaloga izrazio je zadovoljstvo što su se na ova pitanja odazvali generali, biskupi, nogometni reprezentativci.

Ovim je rasprava o ovoj temi završena. Sukladno dogovoru, u izradi Deklaracije sudjelovali su predstavnici svih klubova zastupnika. Potpisuju je predstavnici klubova osim HSP-a, HKDU-a i DC-a koji nije bio prisutan. Potom je predsjednik Doma pročitao zajednički tekst Deklaracije. No, prethodno je **Anto Đapić** zatražio da ga pročita jer s njime nije upoznat. Nakon čitanja rekao ga je odbiti jer ne prihvaća da se izjednačava krivnja. Zatražio je amandmanom i unošenje nove odredbe po kojoj se eventualna kaznena djela počinjena tijekom Domovinskog rata, kako je formulirao, trebaju procesuirati temeljem zakona i u duhu pravne države, štiteći čast i dostojanstvo Domovinskog rata.

Dr. Zrinjka Glovacki-Bernardi (HSLs) je amandmanom upozorila na jezični propust, to su zastupnici prihvatili, ali su odbili amandmanska traženja zastupnika Đapića.

Glasovalo se potom o Deklaraciji o Domovinskom ratu koja je prihvaćena sa 88 glasova »za« i 4 glasa »protiv«. Deklaracija glasi:

DEKLARACIJA O DOMOVINSKOM RATU

1. Stvaranjem Republike Hrvatske, kao samostalne i suverene države u međunarodno priznatim granicama, ostvarene su stoljetne težnje hrvatskoga naroda i građana Republike Hrvatske za svojom državom na temelju zajedništva hrvatskog naroda u Domovini i svijetu s plebiscitarno izraženom voljom u Ustavu iz 1990. godine da temeljne vrednote ustavno-pravnog poretka budu sloboda, pravda, vladavina prava, mirotvorstvo s nacionalnom ravnopravnošću i poštovanje prava čovjeka.

2. Republika Hrvatska vodila je pravedan i legitiman, obrambeni i osloboditeljski, a ne agresivni i osvajački rat prema bilo kome u kojem je branila svoj teritorij od velikosrpske agresije unutar međunarodno priznatih granica.

3. Uspješna obrana u Domovinskom ratu s konačnim oslobodilačkim vojno-redarstvenim operacijama »Bljesak« i »Oluja« te kasnijom mirnom reintegracijom hrvatskog Podunavlja, stvorila je sve pretpostavke za skladan razvitak Republike Hrvatske kao zemlje koja prihvaća demokratske standarde suvremenoga zapadnog svijeta i otvara brojne mogućnosti približavanja tom svijetu u političkom, sigurnosnom, gospodarskom i kulturnom smislu.

4. Temeljna vrijednost Domovinskog rata jest uspostava i obrana državnog suvereniteta i teritorijalnog integriteta Republike Hrvatske, čime su stvorene pretpostavke za djelovanje pravne države i vladavine prava te zakonito funkcioniranje državnih tijela kao najbolji način za daljnju afirmaciju dostojanstva Domovinskog rata.

5. U skladu s temeljnim načelima pravednosti i građanske solidarnosti, Republika Hrvatska će u okviru materijalnih mogućnosti osigurati svim hrvatskim braniteljima, obiteljima poginulih i stradalnicima Domovinskog rata, koji su najzaslužniji za njezino stvaranje, punu zaštitu, dostojanstvo i skrb.

6. Radi dostojanstva Domovinskog rata hrvatsko pravosuđe je dužno procesuirati sve moguće slučajeve pojedinačnih ratnih zločina, teških povreda humanitarnog prava i svih drugih zločina počinjenih u agresiji na Republiku Hrvatsku i u oružanoj pobuni te tijekom Domovinskog rata, strogo primjenjujući načela individualne odgovornosti i krivnje.

7. Zastupnički dom Hrvatskoga državnog sabora poziva sve građane, državne i društvene institucije, sindikate, udruge i medije, a obvezuje sve dužnosnike i sva državna tijela Republike Hrvatske, da na navedenim načelima štite temeljne vrijednosti i dostojanstvo Domovinskog rata, kao zalag naše civilizacijske budućnosti.

Na taj način čuvamo moralni dignitet hrvatskoga naroda i svih građana Republike Hrvatske i tako štitimo čast, ugled i dostojanstvo svih branitelja i građana Republike Hrvatske koji su sudjelovali u obrani Domovine.

U završnoj riječi kojom se obratio zastupnicima predsjednik Doma je pohvalio zastupnike da su ovako velikim brojem glasova pokazali visoki stupanj političke odgovornosti i izrazio uvjerenje da je time smanjena nepotrebna napetost u društvu.

Premda neuobičajeno i poslovnički neosnovano za riječ je zamolio dr. **Ivo Sanader**, i u ime Kluba zastupnika

HDZ-a prenio želju stranke da smiri napetost, i donijela odluku da povlači svoj Prijedlog o iskazivanju nepovjerenja premijeru Ivici Račanu i ministru unutarnjih poslova Šimi Lučinu. No, ostaju pri ocjeni o neprihvatljivim postupcima i izjava ma ministra hrvatskih branitelja Ivice Pančića izrazivši nadu da će ih ubuduće uskladiti s tekstom Deklara-

cije. Od Vlade je, međutim zatraženo da spriječi inicijative i realizaciju ideja o novom balkanskom udruživanju te da počne odgovorno rješavati životne probleme svojih građana. Na ovome je potezu predsjednik Doma zahvalio Klubu zastupnika HDZ i radi toga što su ovim odustajanjem »odrađene« dvije točke dnevnog reda.

M. Ko.; V. Ž.; J. Š.; M. P.